

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Helsinki Poetry Connection etsii lavarunouden rajoja

Riikka Heinonen

Kulttuurituotannon koulutusohjelma 240 op.

5/2012

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kulttuurituottaja

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Riikka Heinonen	Sivumäärä 64 + 3
Työn nimi Helsinki Poetry Connection etsii lavarunouden rajoja	
Ohjaava(t) opettaja(t) Molla Walamies ja Timo Pihlajamäki	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Helsinki Poetry Connection, Harri Hertell	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyöni aiheena on rajojaan etsivä lavarunous. Lähestyn aihetta runoyhteisö Helsinki Poetry Connectionin (HPC) kautta. Kvalitatiivisen opinnäytetyön tavoitteena on kehittää HPC:n toimintaa tulevaisuudessa ja tutkia, millaisilla uusilla tavoilla lavarunoutta esitetään ja tuotetaan, sekä millaisia mahdollisuuksia lavarunouden kenttä avaa kulttuurituottajalle. Tutkimusesimerkeiksi olen valinnut HPC:n innovatiivisia lavarunouskonsepteja, joiden toteuttamisessa olen ollut itse mukana tapahtuman järjestäjänä ja esiintyjänä. Päädyin opinnäytetyössäni tiedon jäsentämiseen ja etsimiseen teemahaastattelujen ja tutkimuskirjallisuuden avulla.</p> <p>Tarkastelen runoyhteisön harjoittaman marginaalisen kulttuuritoiminnan markkinointia ja sen näkyväksi tekemistä mediassa. Markkinointi ja tiedotus kuuluvat pienessä runoyhteisössä työskentelevän kulttuurituottajan työn tärkeimpiin osa-alueisiin ja niiden hallinta on toiminnalle suoranainen elinehto. Rajatuilla taloudellisilla resursseilla pyritettävän runoyhteisön markkinointiin on etsittävä luovia keinoja.</p> <p>HPC:n esimerkki osoittaa, että lavarunous toimii mitä erilaisimmissa paikoissa. Suurin osa HPC:n lavarunokonsepteista on herättänyt niin yleisön kuin mediankin mielenkiinnon. HPC on lähestynyt eri kohderyhmiä tuomalla lavarunouden heidän luokseen. Vanhukset ovat saaneet nauttia runoudesta omissa palvelukeskuksissaan, kanta-asiakkaat kapakoissaan ja kirjastoissaan. HPC on saavuttanut lavarunoudellaan uudenlaisia ja toisistaan paljonkin poikkeavia innostuneita yleisöjä tuomalla runouden sinne, missä ihmiset ovat. Eri taidemuotoja, paikkoja, tekijöitä ja aloja rohkeasti yhdistelemällä lavarunous saavuttaa parhaan mahdollisen näkyvyyden.</p> <p>Lavarunous tarjoaa tuottajalle haastavan ja monipuolisen työkentän, jossa valittavana on monentyyppisiä tuottamismahdollisuuksia pienistä ja keskisuurista tapahtumista suuriin tapahtumiin. Helsingissä on eläväinen ja aktiivinen runoyhteisö, jossa riittää paitsi toimijoita, myös paljon runoliikkeestä innostunutta ja aktiivista yleisöä. Helsinki Poetry Connectionin järjestämä runoklubitoiminta on pioneeritoimintaa, eikä muita vastaavanlaisia, yleisöä osallistavia runoklubeja löydy Helsingistä.</p> <p>Runoyhteisö Helsinki Poetry Connection hyötyy opinnäytetyöstä suoraan, sillä yhteisö saa toimintaansa linjaavan työkalun, jolla yhteisö voi tulevaisuudessa kehittää lavarunouden rajoja rikkovaa toimintaansa eteenpäin. Toivon, että opinnäytetyöstä olisi hyötyä myös muille lavarunouden parissa työskenteleville yhteisöille ja organisaatioille, jotka voisivat soveltaa HPC:n lavarunouskonseptia omaan toimintaansa.</p>	
Asiasanat lavarunous, innovatiiviset runoesitykset, runoklubi, avoin mikrofoni	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Riikka Heinonen	Number of Pages 64 + 3
Title Helsinki Poetry Connection searches the limits of stage poetry	
Supervisor(s) Molla Walamies and Timo Pihlajamäki	
Subscriber Helsinki Poetry Connection, Harri Hertell	
Abstract <p>Subject of my functional thesis is a stage poetry searching its limits. I approached the theme via Helsinki Poetry Connection (HPC) collective. The aim of this qualitative thesis is to develop HPC collective and its future actions and to explore new ways stage poetry is performed and produced and also explore the possibilities stage poetry offers for a culture producer. As study examples I have chosen HPC's innovative stage poetry concepts which I've also taken part as an event organizer and as a performer. I decided to analyze and search information for my thesis with theme interviews and literature.</p> <p>I also examined marketing made by a marginal cultural actor such as HPC poetry collective and its media coverage. Marketing and public relations are the most important parts of cultural producer's work as without them there wouldn't be any audience. HPC collective is organized with limited financial resources so collective has to find creative ways for marketing.</p> <p>Stage poetry suits well for many different places and occasions. Many HPC's stage poetry concepts have aroused interest in both audience and media. HPC has been approaching target groups by bringing stage poetry near them. Elderly people have had the opportunity to enjoy poetry in their own retirement communities, regulars in their bars and libraries. HPC has gained new, different and excited audiences by bringing poetry close to people. Stage poetry gets the best possible visibility when different art forms, places, actors and fields are boldly brought together.</p> <p>Stage poetry offers a challenging and diverse work field for a producer to choose from a variety of producing possibilities from small events to middle-sized events and big happenings. There's a vibrant and active poetry community in Helsinki with plenty of actors and plenty of enthusiastic audience. Helsinki Poetry Connection's poetry clubs are pioneer activity and there are no other such poetry clubs organizing open mic in Helsinki.</p> <p>HPC collective benefits directly from this thesis by getting a useful tool aligning its actions and helping collective to develop its future actions. Hopefully this thesis will also become useful for other collectives and organizations in the field of stage poetry and that they can get ideas from HPC's innovative stage poetry concepts for their own work.</p>	
Keywords stage poetry, innovative poetry performances, poetry club, open mic	

Sisältö

1	Johdanto	5
1.1	Tutkimusaihe, -kysymykset ja opinnäytetyön tavoitteet	6
1.2	Opinnäytetyön keskeiset käsitteet	7
1.3	Kohderyhmä ja hyödynsaajat	8
2	Helsinki Poetry Connection antaa äänen sanataiteilijoille	10
2.1	Runoyhteisön historia	10
2.2	Helsinki Poetry Connectionin toimintamuodot	11
2.3	Poetry Jam -runoklubi tuo nuoret lavarunouden äärelle	12
2.4	Runoyhteisön tapahtumat koettu avartavina käyttäjien keskuudessa	13
3	Empiirisen aineiston hankinta ja analyysi	15
3.1	Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä	15
3.2	Haastattelut	16
4	Helsinki Poetry Connection uudet lavarunouden areenat	18
4.1	Freedom Jam – runous kantamassa sananvapauden sanomaa	19
4.1.1	Lyriikan käyttö yhteiskunnallisten kysymysten tarkastelussa	21
4.1.2	Politiikka runoudessa	22
4.2	Runolounas vanhainkodissa	23
4.2.1	Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia	26
4.3	Runoja saunan lauteilla	27
4.3.1	Saunakulttuurin pitkät perinteet	29
4.4	Avomikki - HPC nuoren runouden estradina ja yhdistäjänä	30
4.4.1	Avoimen mikrofonin haasteet	32
4.5	Kulttuuriratikka sanataiteen näyttämönä	33
4.6	Kilpailumuotoinen Poetry Slam raivannut tietä vapaalle lavarunoudelle	35
4.6.1	Poetry Slamin värikäs historia	37
4.6.2	Kotimainen Runopuulaaki	38
5	Visioita HPC:n lavarunoustoiminnan kehittämiseksi	39
5.1	Runoja pimeässä	39
5.2	Runoparturi	39
5.3	Runokirjajamit	40
5.4	Runoja ravintolassa	40
6	Uutta etsivä lavarunous kulttuurituottajan näkökulmasta	41
6.1	Yhteisön perustajan ajatuksia HPC:n kulttuurituottajana toimimisesta	42
6.2	Lavarunoustoiminnan kehittäminen osana tuottajan työtä	43
6.2.1	HPC:n mainonnan kehittäminen	45
6.2.2	Poetry Jam -klubin tulevaisuus	47
7	Päätelmät	48
7.1	Näkemyksiä lavarunouden rajoista	50
7.2	HPC:n rooli lavarunouden mahdollisuuksien avartajana	51
7.3	Yhteenveto	52
	LÄHTEET	56
	LIITTEET	58

1 Johdanto

Opinnäytetyöni aiheena on rajojaan etsivä lavarunous, jota lähestyn runoyhteisö Helsinki Poetry Connectionin (HPC) kautta. Työn tarkoitus on kehittää lavarunoutta tuottavan yhteisön toimintaa ja tutkia, millaisilla uusilla tavoilla lavarunoutta esitetään ja tuotetaan. Tarkastelen Helsinki Poetry Connectionin avulla lavarunouden rajoja rikkovia esittämismuotoja ja tutkin niitä kulttuurituottajan näkökulmasta. Esimerkkeiksi olen valinnut runoyhteisön innovatiivisia lavarunouskonsepteja, joiden toteuttamisessa olen ollut mukana tapahtuman järjestäjänä ja esiintyjänä. Rakennan esimerkkien ympärille kunkin kohderyhmän kautta teoreettisen viitekehyksen, jonka avulla tarkastelen lavarunoutta ja sen kehittämistä lähemmin.

Lavarunous merkitsee tässä opinnäytteessä esittävää runoutta ja sen rajoja koettelevia ilmenemismuotoja. Esittävä lavarunous pitää sisällään HPC:n järjestämiä Poetry Jam -runoklubeja, joissa kutsutut esiintyjät ja yleisölle avoimeen mikrofoniin uskaltavat runoilijat vuorottelevat sekä lavarunouden kokeellisempia muotoja, joista esittelen tässä kiinnostavimpia. Eri ympäristöissä esitettynä lavarunous saavuttaa erityyppisiä kohderyhmiä ja runouden esittäminen näyttäytyy uudessa valossa.

Tarkastelen aihetta keräämäni haastatteluaineiston, teoriakirjallisuuden ja käytännön esimerkkien avulla. Valitsin Helsinki Poetry Connectionin opinnäytteeni kohteeksi, sillä olen suorittanut yhteisössä tapahtumatuotannon kehittämishankkeen ja toimin tällä hetkellä HPC:n tuottajana. Tunnen runokollektiivin tuottaman lavarunouden haasteet ja mahdollisuudet omakohtaisesti ja haluan kehittää HPC:n toimintamahdollisuuksia tulevaisuudessa.

Merkille pantavaa tätä opinnäytetyötä tehdessä oli se, miten vähän suomalaisesta lavarunoudesta ja sen tuottamisesta on olemassa tutkimuskirjallisuutta. Tämän aihealueen tutkija astuu osittain tuntemattomalle maaperälle, siksi omasta käytännön ko-

kemuksestani ja empiirisistä havainnoistani oli opinnäytetyön kannalta hyötyä. Olen avannut myös omia käytännön havaintojani lavarunoudesta ja HPC:n toiminnasta. Huomattavaa on myös, että kulttuurituottaja Harri Hertellin perustaman yhteisön historian, toimintamallien ja tuottamiseen liittyvien seikkojen avaamisessa Hertell itse on ollut ainoa todellinen asiantuntija. Siksi kvalitatiivinen opinnäyte Helsinki Poetry Connectionista on myös syväluotaus Harri Hertellin ajatuksista tämän yhteisön takana.

Tarkastelen myös HPC:n mahdollisuuksia toimintansa esille saamiseen. Pohdin tästä lähtökohdasta marginaalisen kulttuuritoiminnan markkinointia ja sen näkyväksi tekemistä mediassa. Markkinointi ja tiedotus kuuluvat pienessä runoyhteisössä työskentelevän kulttuurituottajan työn tärkeimpiin osa-alueisiin ja niiden hallinta on toiminnalle suoranaisten eilenehto. Rajatuilla taloudellisilla resursseilla pyöritettävän runoyhteisön markkinointiin on etsittävä luovia keinoja.

Helsinki Poetry Connectionin toiminta osoittaa, ettei lavarunouden tarvitse pysähtyä perinteisille areenoille. Sen ei myöskään tarvitse olla vain tunnustettujen ammattikirjailijoiden johdolla tapahtuvaa kielellistä kikkailua, vaan se voi olla kirjoittavan ja lukevan kansakunnan uusi ääni. Suomalainen julkaisutoiminta ei anna kaikille lahjakkaillekaan kirjoittajille mahdollisuutta saada teoksiaan esiin perinteisiä kanavia pitkin. Näille ihmisille HPC:n kaltainen vapaa sanataiteen areena voi olla korvaamattoman arvokas. HPC:n esimerkki osoittaa, että lavarunous toimii mitä erilaisimmissa paikoissa. En näe syytä, miksei tuore ja uusille kohderyhmille tuotettu runokulttuuri voisi kukoistaa myös tarkastelemani yhteisön ulkopuolella. Toivon, että opinnäytteestäni olisi hyötyä HPC:n lisäksi myös muille lavarunouden parissa työskenteleville yhteisöille ja organisaatioille, jotka voivat soveltaa HPC:n lavarunouskonseptia omaan toimintaansa.

1.1 Tutkimusaihe, -kysymykset ja opinnäytetyön tavoitteet

Tutkimusaiheenani on Helsinki Poetry Connectionin tuottama lavarunous, sen mahdollisuudet ja haasteet. Liitän uudet lavarunouden näyttämöt opinnäytetyössä esitetyt taustoittavan tiedon myötä osaksi laajempia yhteiskunnallisia ja kulttuuriin kytkey-

tyviä ilmiöitä. Lisäksi tarkastelen, millainen potentiaali lavarunoudella on Suomessa ja miten lavarunoutta tuotetaan ja markkinoidaan.

Opinnäytetyön keskeisiä kysymyksiä ovat:

1. Mitä on lavarunous ja minkälaisia mahdollisuuksia lavarunouden kenttä avaa kulttuurituottajalle?
2. Missä lavarunoutta voi kokea ja mitä se merkitsee erilaisille kohderyhmille?
3. Millaisia ovat Helsinki Poetry Connectionin tuottaman lavarunouden haasteet ja mahdollisuudet?
4. Miten runoyhteisö HPC:n toimintaa voidaan kehittää?

1.2 Opinnäytetyön keskeiset käsitteet

<i>Lavarunous</i>	Tässä opinnäytteessä lavarunoudella tarkoitetaan esiintymisiä, joissa runoilijat lausuvat omia tekstejään. Helsinki Poetry Connectionin tapahtumissa keskeinen sääntö on, että lausutun tekstin on oltava nimenomaan itse tuotettua. Lavarunoutta ovat toki myös lausuntataiteen ammattilaisten, kuten näyttelijöiden runoesitykset runoilijoiden valmiiden tekstien pohjalta.
<i>Poetry Slam</i>	Runokilpailu, jossa kilpailijat esittävät kirjoittamiaan runoja, jotka yleisöstä valittu viisihenkinen tuomaristo arvostelee. Annetuista pisteistä poistetaan suurin ja pienin pistemäärä. Kilpailu järjestetään usein ravintolaympäristössä.
<i>Runopuulaaki</i>	Kotimainen vastine Poetry Slamille. Runoilija Heli Laaksosen kehittämä nimi runonlausuntakisoille Suomessa. Ensimmäinen Laaksosen organisoima Runopuulaaki järjestettiin Suomen mestaruuden esikarsintana Uudessakaupungissa helmikuussa 2003.

Open mic

Yleisölle avoin mikrofoni, jossa kuka tahansa saa esittää runojaan. Helsinki Poetry Connectionin runoklubien ja tapahtumien lopuksi järjestetään aina ”avomikki”, jossa halukkaat voivat esittää tekstejään. HPC:llä on myös pelkästään yleisölle avoimeen mikrofoniin keskittyvä, kuukausittain järjestettävä Kiiski Open Mic -klubi.

1.3 Kohderyhmä ja hyödynsaajat

Hankkeen sidosryhmiä ovat muun muassa kohderyhmä, sen tuloksista hyötyvät ja saman ongelman kanssa painiskelevat tahot, mahdolliset kilpailijat sekä tiedottamisessa ja rahoituksessa auttavat yhteisöt ja henkilöt. Tärkein sidosryhmistä on sen kohderyhmä. Siihen kuuluvat esimerkiksi järjestön asiakkaat, tietoa tarvitseva suuri yleisö tai organisaation oma jäsenistö. (Eskola & Suoranta 2003,13–14.)

HPC:n suurin sidosryhmä muodostuu laajasta joukosta vakituksia Poetry Jam -runoklubin kävijöitä, tiedotuksen ja mainosten avulla saapuneista ensikertalaisista ja esityspaikan omista asiakkaista. Vakituksiset kävijät ovat usein olleet runoja itsekin kirjoittavia henkilöitä, jotka ovat osallistuneet myös iltojen aikana järjestettyihin open mic -osuuksiin. Heille illat ovat olleet omaa taidetta esiintuova areena ja esiintyessään he ovat antaneet runoklubille tärkeän panoksensa.

Vakituisten kävijöiden ja HPC:n tiedotuksen avulla saapuneiden lisäksi kohderyhmään on kuulunut kulttuuriväkeä ja kaikenikäisiä elävästä runoudesta kiinnostuneita kaupunkilaisia. Toki iltojen aikana on nähty myös porukoita, jotka eivät ole saapuneet paikalle tietoisina HPC:n toiminnasta, vain ainoastaan satunnaisina ravintolan asiakaina. Heistä suurin osa on ollut nuoria aikuisia tai ”kokeneita Kallion kävijöitä”.

HPC:n kohderyhmät poikkeavat toisistaan paljonkin sen mukaan, missä yhteisö kulloinkin esiintyy. Vanhainkodissa yhteisön kohderyhmä on hyvin erilainen kuin sananvapautta edistävässä Freedom Jam -tapahtumassa. Yhteisö on ennakkoluulottomilla tapahtumakonsepteillaan mahdollistanut lavarunouden tarjoamisen monenlaisille ja toisistaan paljon poikkeaville kohderyhmille.

HPC:n yhteistyökumppaneista ja sidosryhmistä tärkein on Nuoren Voiman Liitto ry (NVL), joka on vuonna 1921 perustettu poliittisesti ja katsomuksellisesti sitoutumaton, kaikille avoin kirjallisuusjärjestö. NVL on Suomessa merkittävä kirjallisuustapahtumien järjestäjä, jonka toimintaan osallistuu vuosittain tuhansia ihmisiä.

NVL on osallistunut runoyhteisön toiminnan pyörittämiseen muun muassa maksamalla klubiesiintyjien palkat HPC:lle myönnettyistä apurahoista tuottajien toimittamien palkkatositteiden ja tietojen perusteella. Liitto on tarjonnut runoyhteisön käyttöön omaa kalustoaan, tilojaan ja vuosien varrella kertyneitä kontaktejaan. Näiden lisäksi Nuori Voima on osallistunut HPC:n tapahtumien tiedotukseen tarjoamalla omia tiedotuskanaviaan HPC:n käyttöön.

Yhteistyö NVL:n kanssa on tuonut uskottavuutta Helsinki Poetry Connectionin järjestämille tapahtumille ja toiminnalle. NVL:n vuosikymmenten aikana kartuttama uskottavuus ja maine Suomen kirjallisella kentällä on siivittänyt vasta toimintansa alussa olevan runoyhteisön toimintaa monella tasolla. Yhteistyön voi nähdä yhtenä syynä siihen, miksi HPC on saavuttanut niin lyhyessä ajassa niin paljon suosiota ja näkyvyyttä Helsingissä.

Tämän ohella HPC:llä on lukuisia pienempiä sidosryhmiä. Napapiiri Organics toimi HPC:n sidosryhmänä lähes kahden vuoden ajan tarjoten sponsorina ilmaisia luomuhilloja runoiltojen palkinnoiksi. Hillosopimuksen päätyttyä tilalle tuli Helsingin Vallilassa sijaitseva Sauna Hermannin, joka tarjoaa esiintyjille palkinnoiksi pääsylippuja Hermannin yleiseen saunaan. Yhteistyö Sauna Hermannin kanssa on poikanut myös uuden sanataiteen esityskonseptin, saunan runojen esittämispaikkana.

Runoyhteisö HPC saa opinnäytteestä toimintaansa linjaavan työkalun, jolla yhteisö voi tulevaisuudessa kehittää lavarunouden rajoja rikkovaa toimintaansa eteenpäin. Myös muut runotapahtumia järjestävät tahot ja kohdeyhteisön sidosryhmät voivat hyötyä HPC:n toimintamalleja avaavasta työstä. Opinnäytteestä hyötyy lisäksi ainakin NVL saadessaan koko HPC:n lavarunoustoiminnan yksissä kansissa.

2 Helsinki Poetry Connection antaa äänen sanataiteilijoille

Helsinki Poetry Connection on vuonna 2008 perustettu lavarunoustapahtumia järjestävä yhteisö. Sen tavoitteena on edistää lavarunouden asemaa ja nostaa esille nuoria lahjakkaita tekstintekijöitä runouden ja rap-lyriikan parista. Yhteisö on vienyt runoutta, rap-lyriikkaa ja spoken word -perinnettä sekoittavia tapahtumia ympäri Suomea. Parhaiten yhteisö tunnetaan Poetry Jam -runoklubista, jota järjestetään kuukausittain Helsingin Kalliossa sijaitsevassa Mascot-ravintolassa. HPC:n perustaja on runomusiikko ja kulttuurituottaja Harri Hertell. Yhteisössä on noin 15–20 aktiivia, jotka järjestävät runotapahtumia yhdessä Hertellin kanssa ja osallistuvat esiintyjinä HPC:n järjestämille runokeikoille.

2.1 Runoyhteisön historia

Kulttuurituottaja Harri Hertellin perustama helsinkiläinen runokollektiivi Helsinki Poetry Connection syntyi loppuvuodesta 2008, kun joukko nuoria sanataiteilijoita kokoontui järjestämään runoiltaa Töölössä sijaitsevaan Vastarannan Kiiski -ravintolaan. Tavoitteena oli kertaluontoisen klubi-illan järjestäminen, mutta jo ensimmäisellä kerralla väkeä oli niin paljon, että toimintaa päätettiin jatkaa. Jo ensimmäisellä klubilla idea oli pitkälti sama kuin runojameissa tällä hetkellä, eli runouden, rap-lyriikan, spoken wordin ja musiikin yhteen saattaminen. Lisäksi järjestettiin open mic eli yleisölle avoin mikrofoni, jossa yleisö pääsi itse esittämään omia runojaan. Ensimmäiseen yleisölle avoimeen mikrofoniin osallistui yksi henkilö, spoken word -artisti Suvi Valkonen. (Hertell, 24.2.2012.)

HPC aloitti yhteistyön Nuoren Voiman Liiton kanssa. Klubin nimellä on yhteys Def Poetry Jamiin, spoken word -artisteja esittelevään jenkkisarjaan, jossa puhe-kulttuuria väritettiin livemusiikilla. (Harri Hertell, 24.2.2012.) Kiiskan jälkeen runoklubia kokeiltiin Helsingin Yrjönkadulla sijaitsevassa pienessä Kitsch-ravintolassa. Tämän jälkeen klubi muutti purjelaiva Kathriinaan Helsingin Kauppatorille. Viimeinen pysähdyspaikka ennen lopullista kotisatamaa oli Juttutupa-ravintola Helsingin Hakaniemessä. Viimeiset puolitoista vuotta klubia on järjestetty Helsingin Kalliossa Cafe Mascot-ravintolassa. (Hertell 2012, 3.)

Vuonna 2010 yhteisö käynnisti toisenkin vakituisen runonlausuntaklubin, Kiiski Open Micin, Töölössä sijaitsevaan olutravintola Vastarannan Kiiskeen, josta runoyhteisön toiminta oli saanut alkunsa. Kuukausittain järjestettävä Kiisken klubi päätettiin aloittaa, kun huomattiin, että Poetry Jameissa järjestettävä open mic -osio oli kerta kerralta suositumpi. Kiisken illoissa on yleensä 2–3 ennalta sovittua esiintyjää, mutta pääosa klubista käytetään yleisölle avoimeen mikrofoniin. Lopuksi yleisö äänestää voittajan, eli illan parhaan avomikkaajan.

2.2 Helsinki Poetry Connectionin toimintamuodot

HPC-yhteisön tavoite on tuoda runoutta sinne missä ihmisetkin ovat. Sanataidetta on kuultu toreilla, kaduilla, ravintoloissa, puistoissa ja purjelaivoissa sekä erilaisilla messuilla ja festivaaleilla. Runoyhteisön toiminnan päämuotona on syksyllä 2009 käynnistetty Poetry Jam -lavarunoklubi. Tähän mennessä tilaisuuksia on järjestetty kaikkiaan kaksikymmentä aikavälillä 25.9.2009–15.3.2012. Näiden tapahtumien lisäksi Vastarannan Kiiskessä on järjestetty Kiiski Open Mic -klubia kerran kuussa 13.10.2010 lähtien.

Yleisöllä on ollut valtaosaan tilaisuuksista vapaa pääsy. Mascotin Poetry Jam -lavarunoklubi on saavuttanut helsinkiläisten keskuudessa suuren suosion ja myös kaupunki on noteerannut sen. Suositulle lavarunoklubille myönnettiin tammikuussa 2010 kunniamaininta Helsingin kulttuuriteko 2010 -kilpailussa.

Poetry Jam -klubin ja Kiiski Open Micin lisäksi HPC-yhteisön aktiivirunoilijat kiertävät esiintymässä erilaisissa tilaisuuksissa myös pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Yhteisö on julkaissut jo aiemmin musiikkia, runonlausuntaa ja räppiä yhdistävän runolevyn ja nyt suunnitteilla on uusi levy. Syksyllä 2012 julkaistaan HPC:n runoantologia, joka kerää yhteen vuosituhatien alun suomalaista lavarunoutta. Teosta toimittavat kollektiivin aktiivit. Yhteisön kautta on myös julkaistu Harri Hertellin esikoisrunokokoelma *Kunnes oppii kävelemään*. Yhteisö aikoo tulevaisuudessa panostaa laajemminkin julkaisutoimintaan. (Mononen 2012, C8.)

2.3 Poetry Jam -runoklubi tuo nuoret lavarunouden äärelle

Poetry Jam -klubin tarkoituksena on herättää kiinnostusta erityisesti sellaisissa ihmisryhmissä, jotka eivät ehkä muuten altistuisi sanataiteelle. Tilaisuuksien kautta on tavoitettu runsaasti uutta runoyleisöä, erityisesti nuoria helsinkiläisiä ja saatu heitä mukaan sekä tekemään että esittämään runoja. Helsinkiläiseltä nuorisolta on puuttunut avoin areena, jossa esittää omia tekstejään kannustavassa ilmapiirissä.

Poetry Jam -klubin toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja ovat ennakkoluulottomuus, monikulttuurisuus ja tasa-arvoisuus. Tavoitteena on tarjota kuulijakunnalle ajankohtaista lyriikkaa, jota esittävät eri-ikäiset ja erilaisista taustoista lähtöisin olevat sanataiteen harrastajat sekä ammattilaiset. Klubin yleisöksi on pyritty tavoittamaan laaja ja monipuolinen joukko erilaisia ihmisiä. Tapahtuman ilmapiiriin ja imagoon on kiinnitetty paljon huomiota. Ainutlaatuisen klubista on tehnyt juuri sen helppo lähestyttävyyys, avoimuus ja tasavertaisuus. (Hertell 2012, 4.)

Klubi-illoissa yleisöä on ollut paikalla 150–350 henkeä illassa. Tunnetut pääesiintyjät M. A. Nummisesta Ristoon ja Joose Keskitaloon ovat tuoneet paikalle myös uutta runoyleisöä. Vuoden 2011 aikana klubilla esiintyi noin 70 sanataiteilijaa. Open mic -osuus keräsi osanottajia hieman yli neljäkymmentä. (Hertell, 24.2.2012.)

Kokemuksen ja palautteen myötä Poetry Jam -klubi on hiljalleen löytänyt muotonsa ja paikkansa. Illoissa esiintyy 4–5 sovittua runoilijaa sekä levyjä soittava DJ. Kaikille avointen open mic -osuuksien lisäksi tilaisuuksissa on aina myös pääesiintyjä, joka tulee useimmiten elävän musiikin parista. Tilaisuuksissa nähdään myös lyyrisen rap-musiikin edustajia, stand up -esiintyjä, singer-songwritereita sekä muita, useimmiten suurelle yleisölle tuntemattomia, nuoria lupauksia. (Hertell, 24.2.2012.)

Tapahtumissa on nähty myös kansainvälisiä esiintyjävieraita mm. Saksasta ja Virossa. Ennakkoluulottomuus ja yhteisöllisyys ovat yhdistäneet monia klubilla esiintyneitä ulkomaalaisrunoilijoita, sillä useat vierailevista runoilijoista ovat kotimaassaan tehneet pioneerityötä runon ja musiikin yhteen saattamisessa.

KUVA 1. Helsinki Poetry Connectionin Poetry Jam -runoklubilla mikrofoni on auki kaikille.

2.4 Runoyhteisön tapahtumat koettu avartavina käyttäjien keskuudessa

Helsinki Poetry Connectionin toiminnasta ei ole ilmestynyt kirjamuotoista selontekoa tai suoraan siihen viittaavaa tutkimuskirjallisuutta – joskin esikoisrunokirjansa julkaisseita on kertynyt jo useita. Yhteisön perustajan Harri Hertellin kulttuurituotannon opinnäytetyö *Runoklubin kehittäminen käyttäjälähtöisesti* ja sen yhteydessä toteutettu yleisökysely valottavat yhteisön imagoa kohderyhmien suuntaan myös tämän opinnäytteen kannalta kiinnostavalla tavalla. Harri Hertell toteutti vuoden 2011 lopulla yleisökyselyn Helsinki Poetry Jam -lavarunoklubin kävijöille. Kyselyyn osallistui 69 henkilöä ja se toteutettiin internetpohjaisella lomakkeella.

Kyselyn perusteella klubiyleisö on ikä- ja koulutusjakaumansa puolesta kirjavaa. Vastaaajista noin 80 % ilmoitti asuvansa Helsingissä, heidän keski-ikänsä oli 29,3 vuotta, 41 % oli miehiä ja 59 % naisia. Yli 80 % vastaajista oli joko opiskelijoita (44 %) tai ammatissa/työelämässä (40 %) ja koulutustaustaltaan vastaajat jakautuivat tasaisesti

ylioppilastutkinnosta korkeakoulututkintoon tai sitä ylempään tutkintoon. (Hertell 2012, 33.)

Kyselyn aikana järjestettiin kaksi klubi-iltaa 20.10. ja 17.11.2011. Ensimmäinen ilta painottui perinteiseksi runoudeksi mielletäviin esityksiin ja toinen ilta oli rap-lyriikkapainotteinen. Klubi oli toiminut yli kahden vuoden ajan pääsymaksuttomana kahta kertaa lukuun ottamatta. Toinen pääsymaksullisista kokeiluista osui kyselyn ajankohtaan. Peritystä kolmen euron pääsymaksusta huolimatta 90 % vastaajista arveli tulevansa uudestaan klubille ja oli valmis maksamaan pääsymaksun, mikäli summa olisi oikea. Sellaisena pidettiin 2–5 euroa (83 % vastaajista). (Hertell 2012, 32.)

Kyselyn palaute oli suurilta osin myönteistä. Yleisökyselyn ja NVL:n työntekijöiden sekä HPC:n aktiivien kanssa käytyjen kehittämiskeskustelujen pohjalta Poetry Jam -klubin vahvuudeksi on koettu open micin osallistavuus, klubin maine runonlausuntatapahtumien edelläkävijänä, rap-kentän tuntemus ja hyvä ilmapiiri. Heikkouksina pidetään järjestävän tahon haurasta rakennetta ja pientä kokoa, epätasaista äänentoistoa, ajoittaista melua ja hälinää sekä riippuvuutta apurahoista. Sekä vahvuutena että heikkoutena nähdään se, että klubi on henkilöitynyt voimakkaasti yhteen ihmiseen, eli yhteisön perustajaan ja Poetry Jameja juontavaan Harri Hertelliin. Mahdollisuudeksi koetaan pääsymaksun taloutta parantava vaikutus, klubin valtakunnalliseksi laajentuminen ja uuden tilan mukanaan tuoma uusi imago. Lisäksi mahdolliset vierailijat juontajat toisivat tapahtumalle vaihtelua. Uhaksi koetaan uusien lavarunotoimijoiden mukanaan tuoma kilpailu. Jos klubi ei jatkossa tavoita enää uusia yleisöjä ja puskaradio hiljenee, klubi on vaikeuksissa. (Hertell 2012, 38–39.)

Pääsymaksun vakinaistamisen arvellaan sujuvan parhaiten, jos klubitoiminta käynnistettäisiin samalla uudessa tilassa. Uudessa paikassa tulisi olla tasaisempi ja parempi äänentoisto ja paremmat tekniset mahdollisuudet esim. liikkuvan kuvan käyttämiseen esityksissä. Lisäksi olisi hyvä, että siellä järjestettäisiin aktiivisesti muitakin kulttuuritapahtumia, jotta paikka olisi kulttuurinkuluttajille valmiiksi tuttu. Mikäli klubi säilytettäisiin vanhalla paikallaan Cafe Mascotissa, olisi hyvä jatkossa pohtia, kuinka tapahtuman loppuillat saataisiin rauhoitettua, jotta kaikki voisivat keskittyä ohjelmaan. Parhaiten turhaa hälyä ja levottomuutta vältettäisiin ottamalla käyttöön pää-

symaksu. Yleensä maksava asiakas myös suhtautuu ohjelmaan ”vakavammin”, koska on maksanut siitä jotain – vaikka pienenkin summan. (Hertell 2012, 38–39.)

3 Empiirisen aineiston hankinta ja analyysi

Päädyin opinnäytteessäni tiedon jäsentämiseen ja etsimiseen teemahaastattelujen avulla. Runoyhteisön uusille areenoille ja kohdeyleisöille suuntaamat lavarunokonseptit edellyttivät kuhunkin asiaan perehtyneen ammattilaisen asiantuntemusta, jotta ilmiöiden ymmärtäminen laajemmassa perspektiivissä tuli mahdolliseksi. Tutkimuskysymyksiini ei olisi vastannut luontevasti laajallakaan otannalla toteutettu määrällinen opinnäytetyö. Lavarunouden uusien ilmiöiden tarkasteluun ja määrittelyyn oli perusteltua keskittyä syväluotaavien haastattelujen kautta saatavan laadullisen tiedon näkökulmasta.

3.1 Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä

Teemahaastattelut ja tutkimuskirjallisuus toimivat pohjana opinnäytteelle. Päädyin kvalitatiiviseen tutkimusmenetelmään, sillä se soveltuu mielestäni parhaiten valitsemalleni aiheelle. Opinnäytettä varten haastateltujen henkilöiden lukumäärä on kvalitatiivisessa menetelmässä suppeampi kuin kvantitatiivisessa.

Aloitin aiheen kartoittamisen haastattelemalla HPC:n perustajaa, kulttuurituottaja Harri Hertelliä. Kysymykset koskivat kotimaisen lavarunouden ilmenemismuotoja, haasteita ja mahdollisuuksia sekä lavarunouden tuottamista ja markkinointia. Haastattelin lisäksi ikäihmisten runojameja organisoinutta Tuukka Terhoa, sananvapausseemaisen Freedom Jamin toteutuksessa mukana ollutta Amnestyn tapahtumatuottaja Susanna Hulkkosta ja Sauna Hermannin työntekijä Juhana Hurulaa saunassa järjestetystä lausuntatapahtumasta.

Kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän tavoitteena on enemmän aineiston sisällöllinen laajuus kuin sen määrä. Tutkimuksen tehtävänä on olla emansipatorinen eli tutkimuksen tulisi lisätä myös tutkittavien ymmärrystä asiasta ja sen myötä vaikuttaa

myönteisesti tutkittavien tutkittavaa asiaa koskeviin ajattelu- ja toimintatapoihin. (Vilka 2005, 34.) Laadulliselle tutkimukselle tyypillisesti tämäkin opinnäytetyö tavoittelee aineiston sisällöllistä laajuutta sekä pyrkii lisäämään HPC:n aktiivien ja yhteisön sidosryhmien tietämystä HPC:n toiminnasta ja lavarunoudesta yleisesti.

Laadullisella tutkimusmenetelmällä tutkimusaineistoa voi kerätä haastattelujen lisäksi havainnoinnilla, kyselyillä ja käyttämällä valmiita aineistoja. Tutkimusaineistoksi soveltuvat muun muassa puhe-, kuva- ja tekstiaineistot (esim. päiväkirjat, kirjeet, elämäkerrat, lehdet, valokuvat tai mainokset) ja jopa esineet. Haastattelu on laadullisen menetelmän käytetyin aineistonkeruutapa. (Vilka 2005, 61.) Olen käyttänyt opinnäytetyössäni aineistona muun muassa sanoma- ja aikakauslehtiä, tieteellisiä julkaisuja, opinnäytetöitä, kirjoja ja omia havaintojani. Tärkeimpänä aineistonkeruutapana ovat olleet haastateltaville tekemäni teemahaastattelut.

Kvalitatiivisen tutkimuksen suurimpana haasteena on se, että tutkija toimii itse tutkimuksensa ”tutkimusvälineenä”. Tekstimuotoisia puhuttuja aineistoja on osattava tulkitella ilman havainnollistavia tilastoja. Kvalitatiivinen raportti on siksi yleensä kertomuspainotteinen. Empiirisen aineiston analyysi muodostuu usein olennaisimmaksi osaksi tutkimusraportin kokonaiskuva. Tämän takia on ensiarvoisen tärkeää kiinnittää huomiota aineiston analyysiin ja tapaan esittää sieltä nousseita asioita. On osattava järjestää ja eritellä tutkimuksessa käsiteltävät pienemmät laadulliset osa-alueet loogiseksi tutkimuskokonaisuudeksi. (Eskola & Suoranta 2003, 242.)

3.2 Haastattelut

Tein laajan teemahaastattelun HPC:n johtajalle, kulttuurituottaja Harri Hertellille. Sain siitä lisätietoa HPC:n historiasta ja yhteisön harjoittamasta toiminnasta sekä lavarunoudesta yleisesti. Haastattelu keskittyi HPC:n innovatiivisiin lavarunouskokeiluihin. Sama pääpainotus oli muillekin haastatelluille tekemissäni haastatteluissa. Silti jokaisessa haastattelussa kartoitettiin myös ajatuksia HPC:n roolista lavarunouden kentällä.

Haastattelu mahdollistaa suoran vuorovaikutuksen tutkijan ja tutkittavan välillä. Haastattelun etuna on se, että vielä tiedonhankintatilanteen aikana on mahdollista löytää tutkimuksen kannalta uusia kiinnostavia asioita. Keskustelun aikana ilmenneisiin kiinnostaviin asioihin voi tarttua heti ja niitä kohti voi suunnata uusilla kysymyksillä. Vuorovaikutteisen tilanteen ansiosta haastatteluaineistossa on mahdollista päästä pintaa syvemmälle. Vastausten taustalta voi löytää yllättäviäkin motiiveja ja eikielellinen viestintä auttaa tulkitsemaan vastausten merkityksiä. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 34–35.) Kaikki edellä mainitut teoreettiset oletukset kävivät toteen tähän opinnäytetyöhön liittyvissä haastatteluissa, sillä haastateltavat etsivät aktiivisesti omia näkökulmiaan tutkittavaan aiheeseen ja sitä kautta keskustelut kulkivat uusille kiinnostaville urille.

Tutkimushaastattelujen lajeja ovat muun muassa lomakehaastattelut, strukturoimat tomat avoimet haastattelut ja teemahaastattelut. (Vilka 2005, 61.) Erot haastattelulajeissa näkyvät selvimmin siinä, miten pitkälle tutkija on vienyt kysymystensä rakenteen, järjestyksen ja ”pelkistämisen”. Jos haastattelukysymyksiä on strukturoitu pitkälle, ne ovat ”kiinteämpiä” kuin vapaammissa haastattelumuodoissa käytetyt kysymykset. Strukturointiaste vaikuttaa eniten siihen, miten paljon haastatteliija haluaa jäsentää tutkimustilannetta. Se, miten paljon strukturointia kussakin tilanteessa tarvitaan, on täysin tapauskohtaista. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 43.)

Käytin menetelmänä teemahaastattelua, joka on puolistrukturoitu haastattelumuoto. Siinä haastattelun ydinteemat ja aihepiirit ovat kaikille haastateltaville samoja. Teemahaastatteluista puuttuu strukturoiduille lomakehaastatteluille tyypillinen tarkkaan harkittu kysymysten muoto ja järjestys, joten tiedonkeruutilanteessa voidaan edetä vapaammin. Teemahaastatteluihin kuuluu myös olennaisena osana haastattelujen tallentaminen. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 48.)

Erona tyypillisiin teemahaastatteluihin olin miettinyt tarkasti haastattelukysymysten rakenteen ja järjestyksen. Valitsin menetelmäksi teemahaastattelun, koska tiesin jo työn suunnitteluvaiheessa, mihin halusin tarttua HPC:n tuottaman lavarunouden tutkimisessa. Löysin helposti sellaiset kysymykset, jotka opinnäytetyön syventämiseksi kannatti esittää jokaiselle. Niiden lisäksi mietin etukäteen jokaiselle haastateltavalle myös yksilöllisempiä ”täsmäkysymyksiä”. Olin suunnitellut jokaista haastattelua var-

ten oman rungon, josta pääsin kuitenkin irrottautumaan aina, kun jotakin mielenkiintoista ilmeni. Näin haastatteluista saatu aineisto olikin lopulta varsin laadukasta.

Haastattelutilanne oli minulle luonteva, koska olen työskennellyt pitkään toimittajana. Teemahaastattelu muistuttaa luonteeltaan lehtijuttuja varten tekemiäni haastatteluja, joten osasin käyttää haastattelutekniikan hyödyt edukseni. Lopuksi puhtaaksikirjoitin haastatteluaineiston ja etsin materiaalista opinnäytetyöni kannalta olennaiset näkökohdat.

4 Helsinki Poetry Connection uudet lavarunouden areenat

Tarkastelen opinnäytteessäni lavarunouden rajoja rikkovia tapahtumakonsepteja ja niiden mahdollisuuksia kotimaisen lavarunouden edistämiseksi. Keskityn runoyhteisö Helsinki Poetry Connectionin esittävän runouden rajoja koetteleviin tapahtumatuotantoihin, joista saatuja kotimaista runokenttää elvyttäviä tuloksia voidaan hyödyntää myös muissa runoyhteisöissä. Pääasiallisen toimintamuotonsa, Poetry Jam -runoklubin ohella, HPC on koetellut esittävän runouden rajoja sananvapautta edistävällä Freedom Jam -tapahtumalla, vanhainkodissa asuville ikäihmisille suunnatuilla runolounailla, saunanlauteilla ja raitiovaunuissa lausutuilla runoilla sekä yleisöä osallistavalla avoimella mikrofonilla.

Tulossa on lisäksi ainakin sokeiden runoklubi, jossa sokeat ja näkevät lausuvat runojaan pilkkopimeässä, lavarunouden, musiikin ja kirjojen myynnin yhdistävä Runokirjafestivaali sekä lavarunoutta hiustenleikkuuseen yhdistävä tempaus. HPC:n toiminnan lisäksi käsittelen opinnäytetyössäni kilpailumuotoista lavarunoutta, Poetry Slam -kilpailua ja sen kotimaista vastinetta Runopuulaakia. Lausuntakisaa järjestää Runokukko-duo, johon kuuluvat murretoimittaja Olavi Rytönen ja kirjailija Jouni Tossavainen. Heidän työnsä lavarunouden uranuurtajina on raivannut tietä HPC:n kaltaisille lavarunoutta tuottaville yhteisöille.

4.1 Freedom Jam – runous kantamassa sananvapauden sanomaa

Yksi HPC:n toteuttamista innovatiivisista lausuntatapahtumista oli Helsingissä sijaitsevalla Kulttuuritehdas Korjaamolla 26.7.2011 järjestetty sananvapautta edistävä runo- ja musiikkitapahtuma Freedom Jam. Tapahtuma järjestettiin yhteistyössä ihmisoikeusjärjestö Amnesty Internationalin kanssa. Toimin tapahtuman kulttuurituottajana organisoiden sen sisällöntuotannon ja toteutuksen. Freedom Jam päätettiin toteuttaa, sillä sanan- ja ilmaisunvapauden edistäminen on sekä HPC:n että Amnesty Internationalin yhteinen tavoite. Tapahtuman tavoitteena oli kertoa sanan- ja ilmaisunvapauden tärkeydestä ja niiden riistosta mahdollisimman monille sekä esitellä Amnestyn ihmisoikeustapauksia ja kerätä nimiä järjestön ihmisoikeusvetoomuksiin.

Tempaus toteutettiin yleisölle maksuttomana ja myös esiintyjät esiintyivät ilmaiseksi hyvän asian puolesta. Tapahtumassa esiintyivät räppäri Tommy Lindgren, beatbox-taituri Felix Zenger, runoilija Jarkko Tontti, HPC-runoyhteisössä vaikuttava naisräppäri Rauhatäti, räprunoilija Juho6 ja runoilija Juho Nieminen. Monet artistit valitsivat esitettäväkseen runoja ja tekstejä, jotka käsitelivät sananvapautta, ihmisoikeutta ja vapauden käsitettä yleensä. Oman esityksensä lisäksi he esittelivät kukin myös yhden Amnestyn ihmisoikeustapauksista. Tapahtumassa esiteltyjä ihmisoikeushenkilöitä olivat Anna Politkovskaja, Mansour Ossanlu, Johan Teterissa, Norma Cruz sekä Hu Jia & Zeng Jinyan. Artistit saivat esitellä valitsemansa ihmisoikeustapauksen halumallaan tavalla. Jotkut artisteista esittivät myös välispiikeissään omia mielipiteitään sananvapaudesta.

Freedom Jam oli tapahtumana varsin onnistunut. Yleisöä saapui Korjaamon pihalla järjestettyyn ulkoilmatapahtumaan runsaasti ja Amnesty sai uusia nimiä ihmisoikeuksia puolustaviin vetoomuksiinsa. Amnestyn silloisen tapahtumatuottajan Susanna Hulkkosen mielestä lavarunouden, musiikin, sananvapauden ja ihmisoikeuksien yhdistelmä Freedom Jameissa oli erittäin toimiva. Tällainen lähestymistapa ihmisoikeusasioihin herättää mielenkiintoa uusissa kohderyhmissä ja sen lisäksi yhdistää jo aiheesta ennestään kiinnostuneita. Musiikki ja lavarunous ovat keinoja saada ihmiset ajattelemaan. (Hulkkonen, 27.2.2012.)

Freedom Jam -tapahtumasta oli Amnestylle konkreettista hyötyä. Aktiivit keräsivät tapahtuman aikana nimiä vetoomuksiin ja myivät Amnestyn tuotteita. Silti näen, että Freedom Jamin teho oli yleisessä ilmapiirissä ja asioiden jakamisessa. Moni paikalla ollut oli jo allekirjoittanut vetoomukset ennen tapahtumaa, mutta halusi kuulla uusia näkökulmia ja tapoja kertoa ihmisoikeusrikkomuksista. (Hulkkonen, 27.2.2012.)

Amnesty on myös halukas jatkamaan yhteistyötä Helsinki Poetry Connectionin kanssa onnistuneen tapahtuman jälkeen. Uuden vastaavanlaisen illan järjestäminen on molempien osapuolten toiveissa. (Hulkkonen, 27.2.2012.)

KUVA 2. Freedom Jamia markkinoitiin julisteiden ja flyereiden avulla.

4.1.1 Lyriikan käyttö yhteiskunnallisten kysymysten tarkastelussa

Freedom Jameissa esiintyneet runoilijat ja muut artistit tuottivat tapahtumaa varten ihmisoikeuksia ja sananvapautta käsitteleviä tekstejä. Lisäksi he esittivät aiempia tekstejään, jotka sopivat tapahtuman aihepiiriin. Esiintyjät tarttuivat rohkeasti yksilön- ja sananvapauden puutteeseen ja ihmisoikeusrikkomuksiin maailmassa esittämällä oman kantansa asiaan. Tapahtuman luonne oli virkistävä, sillä yhteiskunnalliset ja poliittiset teemat eivät ole vallalla tämän päivän kotimaisessa lyriikassa. Vielä viime vuosisadalla vasemmistolainen runous ja laululyriikat muokkasivat suomalaista yhteiskuntaa voimakkaasti. Nykypäivänä reggae- ja rap-musiikki sanoituksineen pyrkivät samaan, mutta tekevät sen huomattavasti pienimuotoisemmin.

Yhteiskunnallisten ja poliittisten tekstien tulisi johdatella kuulijaa pohtimaan asioita ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun. Kannanoton ei tarvitse olla poliittinen, vaan pohtia voi esimerkiksi naiseksi kasvamisen vaikeuksia yhteiskunnassa. Vaikuttaminen runouden ja taiteen kautta on monimutkaista, esimerkiksi poliittinen runous saattaa helposti kääntyä itseään vastaan.

Suomessa on sananvapaus, mutta vapaa sana luo myös vastuunsa. Omista poliittisista ja yhteiskunnallisista mielipiteistä ja jopa niiden sitoutumattomuudesta voi joutua edesvastuuseen. Poliittisen runouden asema on edelleen merkittävä. Kantaottavuus ja nykymenolle naureskelu kuuluvat monen nykyrunoilijan teksteissä, mutta riittääkö se? Onko runoudella nykypäivänä valtaa? Pitääkö runoilijan olla yhteiskunnallinen äänitorvi?

Nyky-yhteiskunta tarjoaa herkullisia eväitä kritiikille. Sen kuvaaminen runouden kautta on kuitenkin hyvin haastavaa. Yhteiskunnan kuvaamisessa on turvauduttava realismiin ohella modernismiin ja jopa surrealismiin. Nykyihmiset ovat myös vieraantuneita lyriikan kielestä, sen ymmärtäminen on enää harvojen taito. Median ja tosi-tv:n kieli ovat valtaväestön kieltä.

4.1.2 Poliitikka runoudessa

Sananvapaus ei ole lyriikan historiassa läheskään aina toteutunut. Runoja on kautta aikain haluttu sensuroida. Usein sensuuri on tosin toiminut itseään vastaan yleisön kiinnostuttua tekstistä entistä enemmän sen jouduttua sensuurin hampaisiin. Modernissa yhteiskunnassa taiteen asettaminen valvonnan alle valtiollisten, uskonnollisten tai muiden vastaavien perusteiden takia on vaikeasti käsitettävissä.

Hyvänä esimerkkinä sensuurin käänteisestä vaikutuksesta on Allen Ginsbergin runo *Huuto*, jonka siveettömyyttä puitiin oikeudessa asti. Oikeudenkäynti ei johtanut runon sensuroimiseen, vaan teksti sai oikeudenkäynnin myötä entistä laajempaa näkyvyyttä ja vahvisti Ginsbergin asemaa kapinallisen beat-kulttuurin äänenä. *Huuto* on oiva esimerkki runouden merkityksestä poliittisessa toiminnassa. Keskeisenä teemana *Huudossa* on sananvapaus ja erityisesti homoseksuaalien oikeuksien puolustaminen. (Koulukino 2012, <http://www.koulukino.fi/oppimateriaalit/?id=468>.)

Runouden ja politiikan suhdetta määriteltäessä keskeiseksi kysymykseksi nousee, tarkastellaanko politiikkaa ulkopuolelta vai onko itse runo osa politiikkaa. Onko politiikka runon sisäsyntyinen ominaisuus? Mikäli politiikkaa ajatellaan päivänpolttavien aiheiden pyörittelynä, käytännöllisenä toimintana, eroaa se suuresti runouden ikuisien arvojen keskellä painiskelevasta luonteesta. Runouden poliittisuutta on kahdenlaista: omaan aikaan kytkeytyvää ja toisaalta pyrkimystä vallitsevan kielellisen järjestelmän toteuttaman alistamisen ja sarron vastustamiseen. Poliittisen runouden on säilytettävä perinteensä tavoittaakseen yleisönsä, se ei voi olla liian kokeellista. Poliittinen runous, agit-prop, on tarkoitettu massoille, joten sen on myös oltava massojen ymmärrettävissä. Radikaaleinkin runous joutuu tekemään kompromisseja toimijan ja systeemin sekä muodon ja sisällön välillä. (Kotonen 2007, <http://www.tulijasavu.net>.)

Epäsovinnainten tai uudesta näkökulmasta esitettyjen kysymysten esittäminen ja vallitsevien järjestelmien kyseenalaistaminen lyirisessä muodossa kytkevät runoutta politiikkaan. Runouden keinoin voidaan puhkaista poliittisia kuplia tai nauraa poliittiselle kaksinaamaisuudelle ja valheelliselle demokratialle. Myös sananvapaus ja sen rajoittaminen voivat tulla lähemmäs lukijaa runon kautta. Runo luo siltoja kielen ra-

kenteiden ja todellisuuden välille, eikä runoilijan täydellinen irrottautuminen ajasta ole aina mahdollista tai tarpeellistakaan. Siksi tuhansia vuosiakin vanha runo voi kertoa sen ajan ihmisen arvoista ja politiikasta. Suurista mullistuksista käynnistyvät poliittiset murrokset näkyvät usein vahvasti myös runoudessa. Kirjailija Bruce Andrewsin teoksen Give Em Enough Rope tematiikka kiteyttää asian hienosti. Vallanpitäjille on annettava tarpeeksi köyttä itsensä hirttämiseen. (Kotonen 2007, <http://www.tulijasavu.net>.)

Miten politiikkaa käsitellään runoudessa nykypäivänä? Runouden näkökulmasta politiikka on toisaalta tylsää hallinnollista pyörittelyä, toisaalta vaalimylyssä rimpuilevia puolueita ja ehdokkaita. Maailma on täynnä ongelmia, jotka tulisi ratkaista tavalla tai toisella. Runoilija voi kantaa vastuunsa kirjoittamalla. Kirjallisuus on yhä keino vaikuttaa ihmisiin. Runo voi olla myös nopeasti valmistettu kommentti päivänpolitiikkaan. Nykyajan ilmiöiden kritisoinnissa on kuitenkin syytä välttää konservatiivista ”ennen kaikki oli paremmin” -asennetta ja ylenmääräistä ironiaa.

Yhteiskunnallisella runoudella voi ottaa kantaa kirjallisuuden perinteeseen ja ravistella sitä, kirjoittaa se uudelleen. Runo voi kriittisesti viitata perinteeseen esimerkiksi vanhaa runomittaa toistamalla, mutta kokonaan uusin sisällöin. Tässäkin on muistettava runon lukijaystävällisyys: tekstin ei pitäisi olla vain harvoille ymmärrettävää, vaan oltava kaikkien lukijoiden luettavissa. Runon on kannustettava ihmistä pohtimaan asioita, ei suoraviivaisesti selitettävä, miten asia pitää käsittää. Runon on säilyttävä salaisuutena, vaikka sen aiheena olisi maailmanrauha. (Tontti 2009, <http://www.jarkkotontti.net/blog/esseita-ja-arvostelua/runous-on-poliittista-vihrealanka-2882009>.)

4.2 Runolounas vanhainkodissa

Toinen HPC-kollektiivin lavarunouden rajoja koettelevista konsepteista ovat ikäihmisille järjestettävät runojamit. Olin mukana esiintymässä ja tuottamassa Roihuvuoren palvelukeskuksessa 27.4.2011 järjestettyä runolounasta, jossa viisi kollektiivin runoilijaa esitti tuotantoaan palvelukeskuksen ja lähistön asukkaille. Tapahtumassa runojaan lausuvat itseni lisäksi runoilijat Kasper Salonen, Veera Aalto, Tuukka Terho ja

Elina Salo. Runolounaan lopuksi järjestettiin HPC:n toiminnalle tuttuun tapaan avomikkisessio, jossa palvelukeskuksen asukkailla oli mahdollisuus esittää omia runojaan. Mikrofonin takana vieraili runoyhteisön historian iäkkäin avomikkaaja, jolla oli ikää kunnioitettavat 102 vuotta.

Roihuvuoren palvelukeskuksessa järjestetystä runolounaasta kertova juttu ”Runon lähettiläät” ilmestyi Sosiaali- ja terveysalan ammattijärjestö Tehyn lehdessä 17.5.2011. Toimittaja Sinikka Sajaman jutussa haastatellun palvelukeskuksen vastaavan ohjaajan Päivikki Paakkasen mukaan vanhainkodin asiakkaat ovat ahkeria kulttuurin kuluttajia. Keskuksessa harrastetaan niin kuvataiteita kuin tanssiakin. Eri alojen taiteilijat ja taiteilijaryhmät ovat käyneet usein vierailulla. Kun runolounasidean isä, sairaanhoidon opiskelija Tuukka Terho ehdotti palvelukeskukselle runotapahtumaa, idea toivotettiin heti tervetulleeksi. Varsinkin ajatus runolounaan vuorovaikutteisudesta kiinnosti keskuksen väkeä, sillä vanhemmassa ikäpolvessa on paljon lausunnan harrastajia, jotka nauttivat esiintymisestä. (Sajama 2011, 24–27.)

”Ajatus vanhusrunojameista lähti omasta sairaanhoitajan ammatistani ja siitä käytännön havainnosta, että vanhusten puolella tarvitaan erilaisia taidemuotoja hoitotilanteissa sekä vanhainkodin arjessa. Runolounaan kaltaiset taidetapahtumat vaikuttavat pelkästään positiivisesti vanhusten hyvinvointiin. Roihuvuoressa vanhuksille on tarjottu monenlaisia taide-elämyksiä tanssitaiteesta näytelmiin, mutta runonlausuntaa tällaisessa ikäihmisiä osallistavassa muodossa ei ollut aikaisemmin järjestetty.” (Terho, 29.2.2012.)

Vanhainkodin arjessa ikäihmiset saattavat helposti passivoitua päivittäisiin rutineihin, vaikka pienilläkin teoilla arjesta saisi miellyttävämpää ja elämysrikkaampaa. Erilaiset kulttuuritapahtumat ja -kohtaamiset tuovat arkeen kaivattua piristystä. Uudet kasvot ja kohtaamiset sekä runojen herättämät ajatukset voivat motivoida ja innostaa vanhainkodin asukkaita pitkään tapahtuman jälkeenkin.

Roihuvuoressa järjestetty runolounas oli HPC:n toinen kohtaaminen vanhusten kanssa. Jo viikkoa aiemmin Pakila-kodissa järjestetty tilaisuus vahvisti ryhmän uskoa runouden sukupolvia yhdistävään voimaan. Ennen keikkaa runoyhteisössä mietittiin pitkään, voivatko nuoret runoilijat esittää modernia, tulkinnoille avointa runoutta van-

huksille. Miten nämä ottaisivat runot vastaan? Yhteisö päätti olla selittämättä ja sievistelemättä. Eikä ikäihmisistä koostuva yleisö pikaisen kyselykierroksen perusteella vierastanutkaan nuorten runoilmaisua. Se pikemminkin havahtutti vanhukset uteliaaseen pohdintaan, haluun kuulla lisää. (Sajama 2011, 24–27.)

Roihuvuoren palvelukeskuksen runolounas koostui monenlaisista kohtaamisista ja elämyksistä: nuori kohtasi vanhan ja arkinen juhlanan. Moderni haastoi ja perinne vastasi. Palvelukeskuksen asiakkaat ovat moninainen joukko asumispalvelujen ja lähiympäristön asukkaita. Runolounas houkutteli paikalle useita aktiivisia kulttuurin harrastajia. Kun siirryttiin avoimeen mikrofoniiin, alkoi lounaan vuorovaikutteisin osa. Satu Kuru luki omaa tekstiään pistekirjoitusta sormenpäällään seuraten. Lausunnanharrastaja Leila Ovaskainen oli odottanut runolounasta innostuneena. Nuoret runopojat autoivat lausujan istumaan. Kasper Salonen polvistui pitämään mikrofontia ja Tuukka Terho avusti runokirjan kannattelussa. Avomikin lopuksi hoitaja työnsi pyörätuolissa istuvan, 102-vuotiaan Maiju Kirin estradille. Kiri lausui edesmenneen miehensä Lauri Kirin vuonna 1940 kirjoittaman koskettavan runon ”*Viipurille*”. (Sajama 2011, 24–27.)

Runolounas avomikkisessioineen oli ikäihmisten keskuudessa selvästi mieleinen ja odotettu tapahtuma. Roihuvuoren palvelukeskuksessakin avoimeen mikrofoniiin osallistui suuri määrä vanhuksia. Saimme runsaasti positiivista palautetta vanhuksilta ja työntekijöiltä tapahtuman jälkeen. (Terho, 29.2.2012.)

Vastaavanlainen ehdotus runotapahtumasta tehtiin kaikkiaan kymmenelle vanhustyön yksikölle ja kaikki ottivat ehdotuksen iloiten vastaan. Runoyhteisö aikoo jatkosakin ilahduttaa ikäihmisiä runoillaan. Vaikka lausuntatapahtumat ovat olleet palkatonta hyväntekeväisyyttä HPC:n puolelta, on hymy vanhainkodin asukkaiden kasvoilla ollut vaivan arvoinen. Lausuntatapahtumat vanhainkodeissa ovat oiva osoitus runouden monenlaisia rajoja ylittävästä ja ihmisiä yhdistävästä vaikutuksesta. Tapahtumat ovat antaneet molemmille osapuolille, runoyhteisön lausujille ja palvelukeskuksen ikäihmisille paljon ajattelemisen aihetta. Sukupolvien välisistä eroista huolimatta runot ja runoilijat ovat ymmärtäneet toisiaan ja tunnistaneet sen, mikä on ajatonta.

KUVA 3. Roihuvuoren palvelukeskuksessa järjestetty runolounas innosti useat ikäihmiset lausumaan omia runojaan.

4.2.1 Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia

Taiteen ja kulttuurin sekä terveys- ja hyvinvointipalvelujen yhdistämisessä on pohjimmiltaan kysymys ihmisen kohtaamisesta. Ihmiset tarvitsevat päivittäisen kulttuuriannoksensa. Tähän tarpeeseen HPC on toiminnallaan ikäihmisten hyväksi halunnut vastata. Kulttuurituottajan on hyvä tiedostaa hyvinvointipalveluita tarjoavat instituutiot yhtenä mahdollisuutena kulttuuritapahtumien näyttämöiksi. Esimerkiksi ikäihmisille kulttuurin tuominen lähemmäksi voi olla ainoa konkreettinen keino saavuttaa tämän ajan taidetta. Taide virkistää arkea ja siitä saatu ilo ruokkii positiivista ajattelua.

Kulttuuri- ja hyvinvointipalveluiden yhteensovittamisen mahdollisuuksia on tutkittu Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisussa *Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia – ehdotus toimintaohjelmaksi 2010–2014* (2010). Toimenpideohjelma linjaa taiteen ja kulttuurin sekä sosiaali- ja terveystieteiden yhteensovittamista ja painottaa kulttuurin ja taiteen merkitystä ihmisen hyvinvoinnille. Ohjelman visio yhteisön ja yhteiskunnan tasolla määritellään näin: ”Kulttuurin vaikutukset hyvinvoinnin ja terveyden edistämi-

seksi on tunnustettu poliittisella, hallinnollisella ja rakenteiden tasolla. Kulttuurilla on paikkansa osana kansallista, maakunnallista ja kunnallista hyvinvointipolitiikkaa, kulttuurin hyvinvointi- ja terveysvaikutuksia on edistetty saumattomassa yhteistyössä kolmannen sektorin ja yksityisten toimijoiden sekä elinkeinoelämän kanssa osana hyvinvointivastuuta.” (Isotalo 2010, 23–25.)

Ohjelma koostuu 18 yhteistyöehdotuksesta taiteen ja kulttuurin sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen välillä. Kymmenes ehdotus velvoittaa taide- ja kulttuurilaitoksia tulemaan mukaan yhteistyöhön eri hoitolaitosten ja työpaikkojen kanssa. Vaikka ehdotuksessa puhutaan lähinnä julkista tukea nauttivista suurista taide- ja kulttuurilaitoksista, voivat pienemmätkin yksiköt kantaa kortensa kekoon yhteistyön elävöittämiseksi ja voimistamiseksi. Ehdotus numero yksitoista esittää, että *”Sosiaali- ja terveyspalveluiden piirissä olevan asiakkaan kulttuuritarpeet, yksilölliset toiveet ja toteutus kirjataan asiakkaan/potilaan hoito- ja palvelusuunnitelmaan.”* Ehdotuksessa luetaan mm. taiteilijavierailut, kirjastopalvelut, käynnit kulttuuri- ja taidetapahtumissa, juhlit, toiminta henkilökunnan, asiakkaiden, omaisten ja vapaaehtoisten kesken. Kulttuuristen hetkien tuottajina mainitaan myös toimintaterapeutit ja erilaiset taiteen ammattilaiset. Viidestoista ehdotus mainitsee mm. vanhuspalvelut taidelähtöisten menetelmien ja kulttuuritoiminnan hyödyntäjäksi. (Isotalo 2010, 23–25.)

4.3 Runoja saunan lauteilla

Kolmas lavarunouskonsepteista on yleisessä saunassa järjestetty runoklubi. HPC-kollektiivi järjesti tammikuussa 2012 Sana menee saunaan -lausuntatapahtuman Sauna Hermannissa, joka on Poetry Jam -runoklubin tämän hetkinen yhteistyökumppani ja sponsori. Helsingin Vallilassa sijaitsevassa yleisessä saunassa järjestetty uniikki runoklubi noudatteli muodoltaan yhteisön muitakin lavarunoustapahtumia: ensin kuultiin paikalle kutsuttuja runoilijoita ja illan päätteeksi sana oli vapaa halukkaille. Miesten puolella runoilivat Harri Hertell, Dxxxx D ja Sauna Hermannissa itsekin työskentelevä Juhani Hurula. Naisten puolella lauteille nousi lisäksi runoilija Aura Nurmi. Helmilevyjen Arwi Lind soitti levyjä saunan taukotiloissa. Lauteille mahtui viitisenkymmentä kylpijää. Välillä löylyteltiin ja välillä kuunneltiin runoja vilvoittelutilassa miesten ja naisten puolella.

Monien muiden HPC:n lavarunouskonseptien tavoin tämäkin tapahtuma huomioitiin useissa eri medioissa. Yleiseen saunaan tuodusta lausuntaillasta uutisoitiin muun muassa Helsingin Sanomien Nyt-liitteessä ja Radio Helsingin taajuudella. Tapahtumapäivän Helsingin Sanomat nosti runosaunan ”toimittaja suosittelee” -tärpikseen.

Metro-lehden Metro Live -liitteessä ilmestyi juttu ”Hikisiä riimejä runoilijoilta”, jossa HPC:n tuottaja Harri Hertell kertoi tapahtuman taustoista. Viime marraskuussa HPC:n yhteistyökumppaniksi tuli Sielun veljien basistina tunnetun Jouko Hohkon isännöimä Sauna Hermannin ja runonlausujille ryhdyttiin jakamaan vapaalippuja yleiseen saunaan. (Flinkkilä 2012, 4.)

Hertell kertoi saaneensa Hermannin löylyissä ajatuksen runoillan järjestämisestä yleisessä saunassa. Yhteisön lähtöajatuksena on aina ollut viedä runous sinne, missä ihmisetkin ovat, joten myös idea runoista yleisessä saunassa tuntui luontevalta. Sauna on perinteisesti ollut pyhä paikka, jonka ympärille kietoutuu koko elämänkaari: siellä on synnytetty vauvoja ja pesty ruumiit. Lauteilla päätyy helposti iäisyysasioiden äärelle. Paljaana ihminen on herkimmillään, joten saunassa on runoudelle, sen esittämiselle ja vastaanottamiselle, sopiva tunnelma. (Flinkkilä 2012, 4.)

Yleinen sauna on luonteva paikka kulttuurille, sillä se on jo itsessään kulttuuritoimintaa. Runot sopivat saunaan hyvin, sillä ne eivät vahingoitu kuumuudesta tai kosteudesta. Sekä yleisessä saunassa että runoudessa on kyse puhdistautumisesta, jolloin mieli ylevöityy. (Hurula, 3.3.2012.)

Vastaavanlaista, runoutta ja saunomista yhdistävää iltaa, ei ollut Harri Hertellin havaintojen perusteella koskaan aiemmin järjestetty. Saunan yleisö koostui sekä runoiltojen vakiovieraista että saunaharrastajista, jotka eivät olleet koskaan aiemmin kuulleet runonlausuntaa, mutta halusivat tulla heille tuttuun ympäristöön kokemaan jotain erilaista. (Nurmi 2012, 5.)

HPC:n tapahtumille ominaiseen tapaan, myös tähän iltaan kuului open mic -osio, jossa paikalle saapuneet ihmiset saivat lukea omia tekstejään. Oli yllättävää huomata, miten paljon meissä ihmisissä on sellaista arvaamatonta luovuutta, joka odottaa vain

oikeaa hetkeä puhjetakseen esiin. Palatessaan kuumuudesta raikkaaseen pakkas-sään ja istahtaessaan metron penkkiin, ei voi välttyä ajatukselta, että niskaan hengittävä pipopäinen ukkokin saattaa olla maailmanluokan lausuja. (Nurmi 2012, 5.)

HPC:n Sana menee saunaan -tapahtuma todisti avoimen mikrofonin yhteisöllisyyttä luovan vaikutuksen jälleen todeksi. Yllättävän moni ryppyinen runopaperi kaivettiin saunailan aikana pukukaapista ulos ja tunnelma oli läheinen, intensiivinen ja jopa harras. Kaikesta aisti, että kuulijat todella keskittyivät runoihin erilaisella intensiteetillä kuin vaikkapa ravintolaympäristössä järjestetyissä runojameissa. Kokemus osoitti, että yleinen sauna on todellisen syvän runollisen jakamisen alttari. Konsepti voidaan siirtää sellaisenaan mihin tahansa yleiseen saunaan – miksei vaikka uimahallin saunaan.

4.3.1 Saunakulttuurin pitkät perinteet

Kulttuuritoiminnalla yleisessä saunassa on pitkät juuret. Yleiset saunat ovat jo 1500-luvulta lähtien olleet kaupunkilaisten kokoontumispaikkoja, joissa on saunomisen ohella pelattu, soitettu musiikkia ja pidetty puheita. Suomessa yleisiä saunoja on perustettu kaupunkeihin 1800-luvulta lähtien. Maaseudulta kaupunkeihin muuttanut työväestö tarvitsi lisää hygienia-tiloja, sillä yksittäisten asuntojen tai edes talojen varustukseen ei kuulunut asukkaille tarkoitettua saunaa, eikä nykyisen kaltaisia kylpyhuoneita myöskään vielä tunnettu. (Wikipedia 2012, Yleinen sauna, http://fi.wikipedia.org/wiki/Yleinen_sauna.)

Helsingissä on jäljellä enää kolme yleistä saunaa: Kotiharjun sauna, Arlan sauna ja Sauna Hermanni. Niiden merkitys kansalliselle kaupunkikulttuurille on kiistaton. Maaseudun Tulevaisuudessa 21.2.2012 julkaistussa jutussa Sauna Hermannin omistaja Jouko Hohko pahoittelee Suomen hiipunutta saunakulttuuria ja peräänkuuluttaa vanhoja katoavia saunaperinteitä. (Hirn 2012, <http://www.kantrilehti.fi>.) Lasten totuttaminen yleisen saunan perinteeseen olisi tärkeää, jotta ainutlaatuinen saunakulttuuri ei hiipuisi vanhemman väestön mukana. Yleisiä saunoja voitaisiin myös markkinoida turisteille kulttuurinähtävyyksinä osana kalliolaista työläiskaupunginosaperinnettä.

Runosaunan kaltaisten kulttuuritempausten avulla myös nuoremmat voidaan saada innostumaan yleisestä saunasta.

Avaa-lehdessä 21.8.2008 ilmestyneessä jutussa *Yleisessä saunassa miesten puolel-* la yleisen saunan parhaiksi puoliksi on nostettu lempeiden löylyjen lisäksi lämmin tunnelma ja vanhanajan yhteishenki. Yleisessä saunassa saunomisesta tulee väis- tämättä sosiaalinen tapahtuma. Löylyissä vaihdetaan mielipiteitä ajankohtaisista asi- oista ja kuunnellaan toisen huolet. Saunan hämärä luo intiimin tunnelman, ja asioiden jakaminen on helpompaa kuin päivänvalossa. Kiire katoaa ja rauha valtaa mielen. Tässä kontekstissa tuntuu yllättävältä, ettei runoja ole jo aiemmin tuotu saunaan. (Haakana 2008, www.avaalehti.fi.)

4.4 Avomikki - HPC nuoren runouden estradina ja yhdistäjänä

Neljäs lavarunouden uusista muodoista on lähes kaikkia Helsinki Poetry Connectio- nin tapahtumia värittävä open mic, eli yleisölle avoin mikrofoni. Avoimelle lavalle on monta nimeä: Speaker´s corner eli puhujan kulma luo assosiaatioita poliittiseen vai- kuttamiseen, mutta Open Mic on klubiympäristössä käytetympi. Yleisölle avoin mikro- foni tarjoaa kenelle tahansa mahdollisuuden nousta lavalle esiintymään. Avoimen mikrofonin yllätyksellisyys piilee siinä, että mitä tahansa saattaa tapahtua. Ekspres- siiviseen taidemuotoon mahtuu rajaton määrä erilaisia ilmaisutapoja ja kielellisiä tyy- lejä, soittimia ja rekvisiittaakin on toisinaan tuotu mukaan avomikkiesityksiin. Osallis- tujille avoin mikrofoni on foorumi omien tekstien testaamiseen ja taitojen kehittämi- seen. Monet kokeneet lavarunoilijatkin osallistuvat mielellään avoimeen mikrofonin kokeillakseen jotain uutta tekstiä tai treenatakseen materiaaliaan oikean yleisön edessä. Avoin mikrofoni tekee lavarunoudesta uudella tavalla osallistavaa taidetta.

Avoin mikrofoni on ollut käytössä lähes kaikissa HPC:n sanataidetapahtumissa rai- tiovaunuista vanhainkoteihin. Ennen Poetry Jam -klubia kotimaisissa sanataidetapah- tumissa ei järjestetty säännöllisesti open mic -osuuksia, joiden aikana yleisö voisi itse esittää omia runojaan kannustavassa ilmapiirissä. Nykyään avomikkisessioita järjes- tetään jo useammassa tilaisuudessa, mutta usein niistä puuttuu HPC:n illoille tyypilli- nen avoimuus, lämminhenkisyys ja kannustavuus.

HPC:n toiminnan tavoitteena on ollut tuoda esiin tuntemattomia ja vähän tunnettuja artisteja, jotka ansaitsevat saada äänensä kuuluviin. HPC löytääkin jatkuvasti avoimen mikrofonin kautta uusia kiinnostavia esiintyjä. (Hertell, 24.2.2012.)

Avoim mikrofonin on ollut Poetry Jam -runoklubeilla niin suosittu, että kaikki halukkaat eivät ole ehtineet lausua sen aikana. Harri Hertellin tekemästä Poetry Jam -runoklubin yleisökyselystä kävi ilmi, että jopa 87 % vastaajista olisi valmiita luopumaan tunnetuista pääesiintyjistä, jotta open mic -osuus säilyisi klubilla. Vaikka vapaissa palautteissa todettiin, että jotkut avomikissä esiintyvät saattoivat olla nolostuttavan huonoja, samalla myös kiiteltiin avoimen mikrofonin yllättävyyttä ja korkeaa tasoa. (Hertell 2012, 33.)

HPC:n Kiiski Open Mic -klubista haluttiin kehittää ilmapiiriltään Poetry Jameja kodikkaampi ja helpommin lähestyttävä. Ei riitä, että yleisölle ilmoitetaan, että nyt olisi mikrofonin avoinna, vaan on mietittävä, miten ihmiset saadaan mikrofonin taakse. Tapah-tuman ilmapiirin on oltava avomikille suotuisa; kannustava ja lämminhenkinen. Kiis-ken avomikkiklubista saatu palaute on ollut hyvää. Suurin palkinto ovat ihmiset, jotka tulevat ilta toisensa jälkeen yllättämään. (Hertell, 24.2.2012.)

HPC:n avomikissä yleisö saa päättää, mikä on hyvää ja mikä ei. Tarkoituksena on ottaa kritikoilta valtaa pois ja näyttää, ettei runouden tarvitse olla kansissa eläköseen. Runous elää pubeissa ja saunoissa. Lavarunouden kautta omalle tekstilleen saa enemmän näkyvyyttä, kuin pelkästään tekemällä runokirjan, jota lukisi parhaimmillaankin vain 200–1000 ihmistä koko maassa. (Hertell, 24.2.2012.)

Avoimen mikrofonin syvin olemus piilee siinä, että kaikki runoja kirjoittavat voivat ottaa osaa elävään lavarunouskulttuuriin. Ihmiset kiinnostuvat ja sitä kautta heillä on mahdollisuus vaikuttaa runouden kenttään, kun he voivat olla osa sitä. Tällainen muutos kotimaisessa runokentässä on tervetullut. Idea ei sinänsä ole kovin uusi, mutta jostain syystä ei ole aiemmin ollut halua antaa runoyleisöille tällaista valtaa. (Hertell, 24.2.2012.)

4.4.1 Avoimen mikrofonin haasteet

Albin Balthasarin ja Lisa Moraeuksen teoksen ”*Mikrofonpoeter. Att arrangera Poesi-Bingo, Poetry Slam och annan estradpoesi*” mukaan Ruotsissa on ollut yleisölle avoimia mikrofoneja niin kauan kuin on ollut juhlia, toreja ja puhdasta kertomisen halua. Avoin lava tuo tapahtumalle demokraattisen ulottuvuuden mikrofonin ollessa auki kenelle tahansa. Kaikenlaiset esitykset ovat tervetulleita avoimelle lavalle. Järjestäjä voi kuitenkin halutessaan rajata esityksiä ilmoittamalla etukäteen, että tällä kertaa lavalle halutaan ainoastaan runoesityksiä. Avoimen lavan ohjelmalle voi myös valita teeman ja kutsua paikalle runoilijoita lausumaan tekstejään vaikkapa Malmöstä tai seksuaalisuudesta. (Balthasar & Moraeus 2009, 70–74.) HPC:n järjestämissä Kiiski Open Mic -illoissakin yleisölle annetaan yleensä muutamia aiheita, joista he voivat illan aikana spontaanisti kirjoittaa ja astua loppuillasta lavalle esittämään illan aikana syntyneet tuotoksensa.

Esitysten rajaaminen saattaa haitata avoimen lavan charmia, joka syntyy siitä, kun joku nousee yllättäen lavalle jodlaamaan tai esittämään performanssin siinä vaiheessa, kun takana on pitkä rivi lausuntaesityksiä. Avoimessa mikrofonissa kannattaa kuitenkin etukäteen rajata osallistujien lava-aikaa, niin mahdollisimman moni halukas pääsee esiin. Esityksen kesto kannattaa rajata noin viiteen minuuttiin. Kun avoin mikrofoni järjestetään tapahtuman loppuksi, on osallistujien helpompaa tulla esiintymään, kun yleisö on lämmitelty ennakkoon kutsutuilla esiintyjillä ja tunnelma on vähemmän muodollinen kuin tapahtuman alussa. (Balthasar & Moraeus 2009, 70–74.)

Kannattaa miettiä tarkkaan, suunnitteleeko tapahtuman ohjelman pelkästään avoimen lavan ympärille, sillä koskaan ei voi olla varma innostaako avoin lava yleisöä esiintymään. Avomikki-iltaan kannattaa kutsua mukaan muutamia runoilijoita esiintymään tapahtuman aluksi, jotta tapahtumassa olisi takuuvarmoja esiintyjä. Ennen tapahtumaa voi myös ottaa vastaan ennakoilmoittautumisia, mutta niistä huolimatta kannattaa jättää aina paikkoja vapaaksi spontaaneja esityksiä varten. (Balthasar & Moraeus 2009, 70–74.)

HPC:n tapahtumissa on noudatettu edellä kuvattuja periaatteita intuitiolla jo aivan alusta lähtien, sillä avomikkiesiintyjien esiintymisaika on ollut kaikille tasapuolinen ja open mic -osio on järjestetty tilaisuuden lopuksi. Myös ennalta sovittuja runoilijoiden esityksiä on aina ollut sovittuna, jotta illan yllättäjät voisivat nousta lavalle ilmapiirissä, jossa ”jää on jo murrettu”.

Avoimen mikrofonin taso ei aina ole kovin korkea. Tapahtuman juontajalta kysytään taitoa siinä, että hän onnistuu pitämään yllä hyvää tunnelmaa ja katkaisemaan liian pitkät tai selkeästi pitkäväteiset esitykset. Avoimen mikrofonin laatua on hankala kontrolloida, joten tilaisuus ei välttämättä ole vaativimpien runonkuluttajien makuun. Toisaalta avoin lava voi tarjota yllätyksiä tuntemattomilta kyvyiltä, vahvoja persoonallisia tarinoita ja kokeellisia kappaleita Poetry Slam -ketuilta, jotka haluavat ennen kisakoitosta testata materiaaliaan. (Balthasar & Moraeus 2009, 70–74.)

4.5 Kulttuuriratikka sanataiteen näyttämönä

Helsingin kaupunki on halunnut tehdä runoutta näkyväksi kaupunkikuvassa ja julkisissa tiloissa. Julkisten liikennevälineiden mahdollisuus kulttuuriareenoina on myös huomattu. Runoja raiteilla -kampanja on tuonut tunnettujen runoilijoiden kirjoittamia runoja pääkaupunkiseudun metroon, busseihin ja raitiovaunuihin. Ainakin Helsingissä lavarunouden tekijöillä on siis vahva maaperä jolta ponnistaa.

Viidentenä esimerkkinä lavarunouden uudenaikaisesta estradista on HPC:n yhteistyö Helsingin seudun liikenteen (HSL) ja Kulttuuritehdas Korjaamon yhteisessä Kulttuuriratikka-hankkeessa. HPC on esiintynyt kaupunkia kiertävässä Kulttuuriratikassa yhteensä kuusi kertaa. Ensimmäinen runosessio järjestettiin 26.10.2010.

Idea runojen lausumisesta kulttuuriratikassa tuli alun perin hanketta organisoivalta Kulttuuritehdas Korjaamolta. Vastaavanlaista toimintaa oli järjestetty jo aiemmin runoyhteisö Nihil Interitin toimesta. HPC lähti innolla hankkeeseen mukaan. Ratikka on kuitenkin osoittautunut varsin haasteelliseksi lausuntaympäristöksi. Tekniikan, kuten äänentoiston, kanssa on ollut jatkuvasti ongelmia. Lisäksi neljä keikkaa on peruuntu-

nut ratikan ”hyydyttyä” kesken ajon. Äskettäin kulttuuriratikka syttyi palamaan kesken matkan ja joutui huoltotauolle.

Suurin ongelma, ja samalla kulttuuriratikan kiinnostavin puoli, on kuitenkin se, että ihmiset ovat ratikassa pitkälti ”sattumalta” eli he eivät ole varta vasten tulleet kuuntelemaan runonlausuntaa. Se luo jännitettä lausuntatilanteisiin. Ihmiset ovat yllätyselementistä huolimatta suhtautuneet esityksiin myönteisesti ja jaksaneet kuunnella. Matkustajilla ei tosin välttämättä ole ollut muuta vaihtoehtoa, sillä ”kuuntelemattomuus” olisi tarkoittanut käytännössä ratikan vaihtoa.

Kulttuuriratikassa on HPC:n tapahtumille tuttuun tapaan järjestetty myös avoimia mikrofoneja. Avoin mikrofoni on spontaaniudesta huolimatta innoittanut lausujia mikrofonin varteen – ei tosin ruuhkaksi asti. Lausumassa on käynyt HPC:n aktiiveja ja heidän tuttaviaan sekä jonkin verran myös ”ulkopuolisia”. Kulttuuriratikoissa on ollut suhteellisen vähän väkeä paikalla, vaikka vuoroja liikennöidään ruuhka-aikaan. Ihmiset ovat kenties kummeksuneet hopean väristä ratikkaa ja hypänneet toiseen.

Kulttuuriratikan onnistumisesta on ollut vaikea kerätä palautetta, sillä matkustajat ovat olleet vaunussa pitkälti sattumalta. Ratikka on ideana hauska ja mielenkiintoinen, mutta esiintyjän tai juontajan näkökulmasta se ei ole tuntunut erityisen palkitsevalta. Kerran eräs laitapuolenkulkija alkoi huudella kesken keikan, mutta lähtiessään hän huikkasi, että ”sehän oli ihan jees!”. Siitä tuli hyvä mieli. (Hertell, 24.2.2012.)

KUVA 4. Kulttuuriratikka on osoittautunut haastavaksi ympäristöksi esittävälle runoudelle.

4.6 Kilpailumuotoinen Poetry Slam raivannut tietä vapaalle lavarunoudelle

Viimeiseksi lavarunouden mahdollisuuksia esitteleväksi esimerkiksi olen valinnut Poetry Slam -runokilpailut. Runokilpailut ovat ympäri maailmaa tunnettu tapa lavarunouden esittämiselle. Kilpailuissa ei korostu aina niinkään sisältö, vaan esitystapa. Vaisukin teksti voi Poetry Slam -tyyppisessä kilpailussa menestyä, mikäli se esitetään mahdollisimman rohkealla tavalla. Suomessakin on nähty piikkilangan pujottamista paljaaseen ihoon ja alkuvoimaista huutoa runouden nimessä.

Poetry Slam -lavarunokilpailut ovat tärkeä edeltäjä HPC:lle ja muille tämän päivän runoyhteisöille. Suomessa valtakunnallisella tasolla järjestetyillä lavarunokilpailuilla on monivuotiset perinteet. HPC on saanut näkyvyyttä myös Ylen radiokanaville lähetettävistä Runopuulaaki-mittelöistä, sillä HPC:n runoilijat ovat menestyneet kilpailussa hyvin. Poetry Slam -kilpailuja (nykyistä Runopuulaakia) on järjestetty Suomessa vuodesta 2000 savolaisen Runokukko-duon toimesta. Kyseinen runokilpailuformaatti on osaltaan ollut raivaamassa tilaa Poetry Jam -klubin kaltaisille tapahtumille. Runopuulaaki-kilpailun Helsingin aluekarsinnat on kolmena viime vuonna järjestetty sa-

massa paikassa kuin Poetry Jam -klubi, eli HPC-runoyhteisön kotipaikassa Cafe Mascotissa.

Ulkomaisen Poetry Slamin tavoin lavarunous on myös Suomessa lähtenyt liikkeelle kilpailumuotoisena. HPC haluaa yleisölle avoimen mikrofonin kautta tarjota ujommilikin runoilijoille mahdollisuuden tekstinsä esittämiseen. Vaikka runojen asettaminen paremmuusjärjestykseen sotisikin HPC:n ajatusmaailmaa vastaan, runokilpailujen järjestämisellä on perusteensa: runouden sekä suullisen ja kirjallisen ilmaisun edistämiseksi, runoutta tukevien yhdistysten kannattamiseksi, hauskan pitämiseksi ja samanhenkisten ihmisten tapaamiseksi. Poetry Slam antaa runolle uuden muodon. Runo alkaa esitettynä elää omaa elämäänsä ja yleisöstä tulee peili.

Vaikka Runopuulaakeissa kilpailu on yleensä varsin leikkimielistä, ei HPC:n tapahtumia ole haluttu viedä samaan suuntaan. Kilpailuasetelma toisi tilaisuuksiin turhaa jännittyneisyyttä ja moni avoimessa mikrofonissa lausuva jättäisi todennäköisesti leikin sikseen. HPC:n Poetry Jam -klubilla ei ole tarkoitus kilpailla keskenään, vaan jakaa yhdessä positiivisia kokemuksia sanataiteen esittämisestä ja kuulemisesta. (Hertell 2012, 33.)

Poetry Slam -formaatti perustuu kilpailuun, jossa osanottajat esittävät itse tekemiään runoja, julkaistuja tai julkaisemattomia, jotka yleisöstä valittu viisihenkinen tuomaristo arvostelee. Runojen kesto on rajattu kolmeen minuuttiin. Rekvisiitan, tehosteiden tai musiikin käyttö esityksissä on kiellettyä. Kilpailu järjestetään usein ravintolaympäristössä. Myös kauppakeskukset, torit, aulat, messut ja jopa koulut sopivat slämmäyspaikoiksi. Poetry Slamia on kutsuttu stand up -runoudeksi. Molemmat ovat sitä onnistuneempia, mitä enemmän yleisö elää niissä mukana. Yleisöraati jakaa pisteet asteikolla 1,0–10,0. Annetuista pisteistä poistetaan suurin ja pienin pistemäärä. Kierroksia järjestetään kolme ja lopulta kilpailusta yksi selviää voittajana. (Rytkönen 2003, 13–14)

Poetry Slam -kisassa runo tarkoittaa sekä runoa että sen esittämistä. Toisten mielestä runon sisältö tai sanoma on tärkeämpää kuin runoilijan ulosanti. Toiset taas haluavat pelkästään tuntea runoa siten, että kokemus on koko runon sisältö. Hyvä Poetry Slam -runo jättää ilmaan täkyjä joihin tarttua. Se antaa yleisölle tilaisuuden sanoa

jotain osuvaa, suorastaan houkuttelee huutamaan jotain runon väliin. Poetry Slamin voittajan valinnassa otetaan huomioon sekä runo että esitys. Paras lopputulos syntyy, kun hyvä runo ja onnistunut esitystapa yhdistyvät. (Rytkönen 2003, 13–14.)

Poetry Slamit ovat Suomessa kasvattaneet vuosien kuluessa jatkuvasti suosiotaan. Silti jatkuvana haasteena on tuoda Runopuulaaki uusien, erityisesti nuorten yleisöjen ja lausujien tietoisuuteen. Miten tapahtumasta saataisiin muutakin kuin pelkkä lausuntakilpailu? Miten siitä luotaisiin kohtaauspaikka ja inspiraation lähde kisaan osallistuville? Kisan yhteyteen voisi liittää esimerkiksi työpajoja näyttämöllä olemisesta sekä avoimia estradeja, järjestettyjä ja spontaaniin lausuntaan perustuvia. Kisasta voisi luoda todellisen runoustapahtuman, johon ihmiset tulisivat tapaamaan toisiaan ja kuulemaan runoutta.

4.6.1 Poetry Slamin värikäs historia

Työmies ja runoilija Marc Kelly Smith aloitti esiintyvien runoilijoiden kisat eli Poetry Slamit chicagolaisella jazzklubilla elokuussa 1986. Sen jälkeen slamit valloittivat pu-beja, kouluja ja kirjastoja, kunnes vuonna 1990 Yhdysvaltain ensimmäinen esiintyvien runoilijoiden mestaruus ratkottiin kolmen joukkueen kesken. Kymmenen vuotta myöhemmin mestaruuskisoissa oli mukana jo yli 50 joukkuetta, jotka karsittiin yli 100 paikkakunnan edustajien joukosta. (Rytkönen 2003, 29.)

Runous voi siis hyvin lavalla, vaikka runokirjojen myyntiluvut eivät päätä huimaa. Isot kustantajat eivät ole kiinnostuneita Poetry Slamista, koska se ei ole lisännyt heidän kirjojensa myyntiä. Runouden ystävien määrä taas on tuplaantunut ja myös ”akateemisten” runonesittäjien taso on noussut. Mikä tahansa ei mene enää lausutussa runoudessa läpi. Nykyään Poetry Slamin rekisteröityä tuotemerkkiä valvoo bostonilainen runoilija Michael Brown. Tuotemerkkinä Poetry Slam tarkoittaa myös tv-oikeuksia, jotka kaupallinen kaapelikanava HBO kiersi antamalla jokaviikkoisen runokisansa nimeksi Def Poetry Jam. Lavarunoudessa tärkeämpää kuin raha tai hauskanpito on kuitenkin itse runo. Liikevoitto tai hyvä stand up -esityskään eivät pelasta huonoa runoa. (Rytkönen 2003, 62–63.)

4.6.2 Kotimainen Runopuulaaki

Parissakymmenessä vuodessa lavarunokisat ovat levinneet niin, että tänään voi slammata jo Kathmandussa, Pariisissa tai Pietarissa. Suomeen slamit tulivat vuonna 1999 runoilija Solja Kravun toimesta. Ensimmäisen kerran kisattiin Uusikaarlepyyssä vuonna 1999. Runoilija Heli Laaksonen suomensi slamit sittemmin Runopuulaakiksi. Puulaakissa on vain kolme perussääntöä: runoilija esittää omia runojaan, aikaa on kolme minuuttia ja pisteet antaa yleisön joukosta valittu raati. (Tossavainen 2010, 5.)

Suomen ensimmäiset Poetry Slamit kisattiin kirjailija Jouni Tossavaisen laatimilla säännöillä Kuopiossa keväällä 2000. Kirjan ja ruusun päivän ensislameissa oli mukana 17 kilpailijaa. Suomen ensimmäisenä lavarunouden mestaruuskilpailuna pidetään Helsingin Juhlaviikoilla 2001 järjestettyä kisaa, jonka voitti kuopiolainen slamkonkari Tero Ipatti. Sitä edeltänyttä semifinaalia Radio Helsingin taajuuksilla kommentoi toimittaja Matti Ripatti Helsingin Sanomissa näin: ”Taiteelliselta anniltaan semifinaali oli lähinnä hämmentävä, mutta radio-ohjelmalla se silti toimi teknisine rupsahduk-sineenkin hehkeästi. Lähetyksessä oli harvinainen ennakoimattoman tapahtumisen tuntu, vaikka mitään muuta kuin puhetta ei tapahtunut.” (Kanavalla, 26.8.2001) (Ryt-könen 2003, 33.)

Runoilija Heli Laaksosen organisoima Runopuulaaki järjestettiin ensi kerran Suomen mestaruuden esikarsintana Uudessakaupungissa vuonna 2003. Runopuulaakista juonnetun Ugripuulaakin lähtölaukaus puolestaan kajautettiin Helsingissä M.A. Castrénin seuran Sukukansapäivillä lokakuussa 2009. Ensimmäisessä Finno-Ugric Poetry Slamissa oli mukana niin Suomesta, Virossa kuin Unkaristakin kaksi runoilijaa. Kisan voitto meni Tallinnaan. Oulun vuoden 2010 Ugripuulaakissa oli mukana jo pe-räti yhdeksän kieltä ja 13 runoilijaa. (Tossavainen 2010, 5.) Ensimmäiset lavarunou-den maailmanmestaruuskilpailut järjestettiin Pariisissa kesäkuussa 2007. Suomea edusti Jouko Saksio, joka oli voittanut slamin Suomen mestaruuden vuonna 2006. Saksio selvisi Poetry Slamin maailmanmestaruuskisoissa semifinaaleihin saakka. (Wikipedia 2012, Lavarunous, <http://fi.wikipedia.org/wiki/Lavarunous>.)

Vastaavanlaisessa nousujohteessa ovat olleet Poetry Slamin SM-kisat. Vuonna 2001 valtakunnan mestaruudesta kisaili 10 runoilijaa, mutta viime vuosina määrä on kym-

menkertaistunut. Osallistujamäärien kasvettua räjähdysmäisesti kilpailutoiminnan organisointia on muutettu siten, että SM-kisojen järjestämisestä ennen vastanneiden kirjailija Jouni Tossavaisen ja murretoimittaja Olavi Rytkösen sijasta paikallisten aktiivit järjestävät nyt Poetry Slam -tapahtumia eri puolella Suomea.

5 Visioita HPC:n lavarunoustoiminnan kehittämiseksi

HPC:n innovatiivinen ote lavarunouden kehittämiseen synnyttää jatkuvasti uusia aluevaltauksia. Esittelen tässä lyhyesti muutamia visioita, jotka yhteisö aikoo lähitulevaisuudessa toteuttaa. Nämä kehitteillä olevat lavarunokonseptit tulevat edelleen osoittamaan, että lavarunouden tapahtumatuotannoissa vain mielikuvitus on rajana.

5.1 Runoja pimeässä

HPC aikoo lähitulevaisuudessa toteuttaa näkövammaisille ja näkeville yhteisen runoklubin. Ajatuksena on sammuttaa esiintymistilasta valot ja muokata tila verhoilla säkkipimeäksi, jotta sekä sokeat että näkevät lausujat olisivat runon äärellä yhdenvertaisia. Tilaksi on kaavailtu Helsingin Marjaniemessä sijaitsevaa liris-liiton kahvilaa, joka on helppo pimentää. Monet sokeat runoilijat ovat innostuneet ideasta ja haluavat lausua avoimessa mikrofonissa. Jotkut ovat valmiita esittämään myös pidemmän setin osana iltaa. Kokemus olisi varmasti ainutkertainen sekä sokeille että näkeville. Vai miltä kuulostaisi runoilta säkkipimeässä huoneessa?

5.2 Runoparturi

"Olen täällä kuin hiukset parturin lattialla" - Teemu Hirvilammi

Runoyhteisö kaavailee yhdistävänsä lähitulevaisuudessa myös kampaamopalvelut ja runouden. Ideana on, että HPC:n runoilijat esittäisivät runojaan ja samassa tilassa hämeenlinnalaiset parturikampaajaopiskelijat leikkaisivat asiakkaiden hiuksia. Tapahduma aiotaan toteuttaa Kirjan aika -festivaalilla Hämeenlinnan Verkatehtaalla vuoden 2012 aikana.

5.3 Runokirjajamit

HPC:n tulevaisuuden suunnitelmissa on myös runonlausunnasta, musiikista, kirjojen myynnistä ja erilaisista paneelikeskusteluista koostuvan Runokirjajamit-tapahtuman järjestäminen. Kaksiosaiset Runokirjajamit koostuisivat päivällä tapahtuvasta kirjojen myynnistä ja paneelikeskusteluista sekä illalla järjestettävistä Poetry Jameista. Tapahtuma sopisi järjestettäväksi Cafe Mascotissa siten, että kirjojen ostelun ja runojen kuuntelun sekä musiikin ja keskustelujen aikana voisi halutessaan nauttia kupin kahvia tai tuopin olutta.

Ravintolaan mahtuisi noin 20 ennalta sovittua kirjamyymyjää, joista osa olisi antikvariaatteja ja osa yksityishenkilöitä. Myyjät etsittäisiin netin ilmaiselle Kiiltomatofoorumille, Teonsanaan ja eri antikvariaatteihin laitettavalla ilmoituksella. Jamit voitaisiin toteuttaa yhteistyössä eri runotoimijoiden kanssa, kuten Nihil Interit, Nuoren Voiman Liitto, Kirjallisuus- ja kulttuurilehti Särö, Tuli&Savu, Kirjantalo, Jyväskylän Kirjailijatalo, Huutomerkki ja Sanankantajien kirjakauppa. Toimijat voisivat myös tuoda ohjelmaa mukanaan. Myös runouden kustantamiseen erikoistuneita kustantamoja, kuten Savukeidasta ja Sammakkoa voisi pyytää mukaan tapahtumaan.

Ohjelma koostuisi seminaarihengessä käytävistä keskusteluista, esim. lavarunouden ja kirjoitetun runouden erosta sekä erilaisista runonlausunta- ja runomusiikkiesityksistä. Lisäksi DJ soittaisi tapahtumassa musiikkia. Mukana voisi olla myös videorunoja, kirja-arvontoja ja valokuvanäyttely Poetry Jameissa vuosien aikana otetuista valokuvista. Varsinaisen myyntitapahtuman jälkeen päivä jatkuisi Poetry Jameilla.

5.4 Runoja ravintolassa

HPC:llä on suunnitteilla myös useita erilaisia ruokailun ja runouden yhdistäviä tempauksia. Naistenpäivänä 8.3.2012 runoyhteisö järjesti Oodi naiselle! -tapahtuman, jossa runo ja ruokakulttuuri kohtasivat Helkan Keittiössä. Ravintolassa oli ruoan lisäksi tarjolla runoutta ja musiikkia. Samalla periaatteella suunnitellaan Oodi vanhukseksi -iltamaa, jossa nuoret voivat viedä isovanhempansa syömään ja kuulemaan runoutta. Tapahtumaa kaavaillaan Musiikkiteatteri Kapsäkin tiloihin.

HPC on myös kaavaillut toteuttavansa ”runoja ruokalistalta” -tempauksen yhteistyössä eri pääkaupunkiseudun ravintoloiden kanssa. Siinä ravintola-asiakkaalla olisi mahdollisuus tilata listalta ruoan kanssa haluamansa runoilija pöytäänsä lausumaan runoja. Tämän lisäksi suunnitteilla on yhteistyö sushiravintolan kanssa, jonka jälkiruoaksi tarjoamiin ”onnenkekseihin” runoyhteisö tuottaisi kätkeviä yllätysrunoja.

6 Uutta etsivä lavarunous kulttuurituottajan näkökulmasta

Humanistisen ammattikorkeakoulun kulttuurituotannon kehittämishankkeenani tuotin HPC:n Poetry Jam -runoklubia kevään 2011 ajan. Jakson aikana sain konkreettisesti huomata kuinka haastavan ja monipuolisen työkentän HPC ja lavarunous tarjoavat tuottajalle. Lavarunoutta tuottavalla on valittavanaan monentyyppisiä tuottamismahdollisuuksia pienistä ja keskisuurista tapahtumista suuriin tapahtumiin.

Vastasin kehittämishankkeeni aikana tuottajan ominaisuudessa yhteisön tiedotuksesta ja markkinoinnista, sähköpostiliikenteestä, apurahahakemuksista, tapahtumien esiintyjävalinnoista ja monista käytännön asioista. Tuottajana toimiminen on koordinoinnin kannalta erityisen monisyinen tehtävä HPC:n kaltaisessa hajanaisessa työyhteisössä, joka viestii asioistaan pääasiassa verkossa. Yhteisö hyödyntää markkinoinnissaan sosiaalista mediaa, joten sen kentän tuntemus on HPC:n tuottajalle eduksi. Kulttuurituottajat joutuvat lavarunouden kentällä toimimaan projektin johtajina ottaessaan työssään vastuun tiedotuksesta ja markkinoinnista, apurahahakemusten täytöstä, palkkojen ja muiden kulujen maksusta sekä laskutuksesta.

Kulttuurituottajalta vaaditaan tällaisessa hajanaisesti yhteen kietoutuneessa kulttuuriyhteisössä joustavuutta, kommunikaatiotaitoja, hyvää hermojen hallintaa ja epävarmuuden sietokykyä. Edes huolellinen suunnittelu ei suojaa yllätyksiltä, joita kulttuuritoiminnan pyörittämisessä ilmaantuu. (Eskola & Suoranta 2003, 41.) Tuottajalta vaaditaan myös organisointi- ja ohjaustaitoja. Tämä korostuu, kun tehtävät on jaettava monille henkilöille ja tahoille ja vielä senkin jälkeen yhteisön toimintaan liittyvät ”langat” on pidettävä hallinnassa. Haasteeksi muodostuu myös se, että suurin osuus

HPC:n pyörittämiseen liittyvistä tehtävistä lankeaa yhteisön perustajan Harri Hertellin harteille.

Aatteiltaan ja kiinnostuksen kohteiltaan tiiviiseen, mutta konkreettisen organisoitumisen näkökulmasta hajanaiseen runoyhteisöön kuuluvista aktiiveista monellakaan ei ole käytännön tietoa tuottajan työstä. Tästä aiheutuu helposti se, että vastuu tuottamisesta todella kasautuu toiminnasta kulloinkin vastuussa olevan tuottajan harteille. Se ei itsessään olisi suuri ongelma, mikäli toiminta saataisiin siten kannattavaksi, että yhteisön kulttuurituottaja saisi työstään asiaan kuuluvan palkan. Nykymuodossaan HPC:n lavarunoustoiminnan pyörittäminen on kulttuurituottajalle taloudellisesti kannattamatonta. Jotta vastuu saataisiin tulevaisuudessa jakautumaan tasaisemmin, voisivat myös aktiivit kokeilla siipiään tapahtumajärjestäjinä tuottamalla aluksi vähemmän merkittäviä tilaisuuksia. Lisäksi yhteisön tulevaisuuden toimintaa helpottaisi, jos HPC saisi kulttuurituotannon harjoittelijan auttamaan tapahtumien järjestämisessä.

6.1 Yhteisön perustajan ajatuksia HPC:n kulttuurituottajana toimimisesta

Teitä kulttuurituottajan ammattiin on monenlaisia. Toinen on harrastanut teatteria koko ikänsä ja haluaa nyt ammatikseen tuottaa sitä. Toinen taas valitsee tuottajan ammatin, koska on hyvä pyörittämään numeroita. Yksi pitää projektitöistä, toinen tanssista. HPC:n perustaneelle Harri Hertellille runotapahtumien tuottaminen oli luonteva jatkumo omalle pitkäaikaiselle runoharrastukselle. Hän on kirjoittanut runoja ala-asteelta lähtien. Lukioiässä runojen lukemisesta ja kirjoittamisesta muodostui tulevan kulttuurituottajan suurin intohimo. (Hertell, 24.2.2012.)

Kulttuurituottajaksi Hertell valmistui Metropolia Ammattikorkeakoulusta vasta äskettäin, mutta toimi koko opiskeluaikansa täysipäiväisenä kulttuurituottajana perustamassaan runoyhteisössä. Hän ryhtyi aluksi tuottamaan itseään ja markkinoimaan omia esityksiään edeten siitä vähitellen laajamittaisempien tapahtumakokonaisuuksien suunnitteluun ja toteutukseen. Hertell oli jo pitkään halunnut päästä lukemaan runojaan muille, mutta Helsingissä ei järjestetty tapahtumia, joihin aloittelija olisi voinut mennä mukaan. Kesti kuitenkin kauan ennen kuin hän tajusi, että voisi itse järjestää

lausumistilaisuuksia. Tapahtumien saavuttaman suosion poikkeuksellisuuden nuori tuottaja tajusi vasta myöhemmin. (Mononen 2012, C8.)

Hertell on onnistuneesti yhdistänyt oman intohimonsa runouden työhönsä kulttuurituottajana. Taloudellinen turvattuus kuitenkin raastaa kulttuurituottajaa. Monien muiden kulttuuriyhteisöjen tavoin myös Hertellin runoyhteisö pyörittää toimintaansa apurahoilla. Apurahojen saaminen ei ole lainkaan itsestään selvää. Lisäksi esiintymisistä saatava palkka jättää usein toivomisen varaa, kun monet esiintymisiä tilaavat tahot olettavat saavansa lavarunoilijat puoli-ilmaiseksi paikalle. HPC on ottanut selkeän linjan siihen, ettei palkattomiin keikkatarjouksiin lähtökohtaisesti enää suostuta. Kulttuurituottajan iloksi palkallisia keikkatarjouksia onkin alkanut viime aikoina tulla yhä enemmän. (Hertell, 24.2.2012.)

Yhteisön perustaja Harri Hertell nosti teemahaastattelussa esiin HPC:n kulttuurituottajan toimenkuvan ja työn haastavuuden, itsenäisyyden ja monipuolisuuden. Hertell ei runoyhteisöä perustaessaan tuntenut tuottamisen käytäntöjä, vaan on opetellut niitä konkreettisesti työtä tekemällä. Tuottajan suurin palkkio on työn mukanaan tuomissa ihmisissä, kohtaamisissa ja hetkissä. Työ on vienyt tuottajaa kiinnostaviin paikkoihin ja tutustuttanut uusiin ihmisiin – jopa uusiin ystäviin. (Hertell, 24.2.2012.)

HPC:n tuottajana työskenteleminen on aikaa vievää. Kyse ei ole vain tapahtumien tuottamisesta, vaan paljon muustakin: suhteiden ylläpidosta, juonnoista, ihmisten kysymyksiin vastaamisesta ja keikkaneuvotteluista. Kaiken tämän jälkeen tuottaja on valmis heittämään HPC:n aktiiveille työtarjouksen ja kysymään kuka runoilijoista haluaisi lähteä Seinäjoelle keikalle. Työ HPC:n kulttuurituottajana vie Hertellin viikosta vähintään 15 tuntia. Tuottajalta vaaditaan paljon sisäistä motivaatiota, jotta hän jaksaa edistää itselleen tärkeäksi tuntemaansa asiaa. (Hertell, 24.2.2012.)

6.2 Lavarunoustoiminnan kehittäminen osana tuottajan työtä

Helsingissä on eläväinen ja aktiivinen runoyhteisö, jossa riittää paitsi toimijoita, myös paljon runoliikkeestä innostunutta ja aktiivista yleisöä. HPC:n järjestämä runoklubi-toiminta on pioneeritoimintaa. Vasta HPC:n toiminnan innoittamina myös muut runo-

toimijat ovat ryhtyneet järjestämään mahdollisuuksia avomikkiesiintymisiin. Kilpailu yleisölle avointa mikrofontia tarjoavien runoklubien saralla on kuitenkin vielä vähäistä, vaikka lavarunoutta ja muuta kulttuuritoimintaa järjestäviä tahoja löytyy Suomesta runsaasti.

Helsingissä on lavarunoutta edistäviä runoyhteisöjä ja toimijoita, jotka järjestävät runotapahtumia pääkaupunkiseudulla ja muualla Suomessa. Näitä ovat esimerkiksi Tuli & Savu -runouslehteä pyörittävä Nihil Interit yleisölle avoimine runoiltoineen ja Nuoren Voiman Liitto monine yhteistyökumppaneineen Helsingissä ja muualla Suomessa. HPC on herättänyt monissa kaupungeissa innon samankaltaisen toiminnan järjestämiseen.

HPC:n vahvuutena suhteessa muihin runoyhteisöihin on se, että HPC:n riveistä löytyy runoilijoita, joilla on valmista esiintymistaustaa ja -taitoa. HPC:n toimintaa ohjaava periaate, jonka mukaan runotapahtumissa saa lausua ainoastaan itse kirjoitettuja tekstejä, ruokkii runouden uudistumista. Samalla erotutaan perinteisen näyttelijävoittoisen ”lausuntataiteen” piiristä.

Yhteisön tavoitteena on laajentaa klubitoimintaansa Helsingin sisällä Kalliosta ja Töölöstä myös muihin kaupunginosiin, esimerkiksi Itä-Helsinkiin, ja Helsingin lisäksi muihin keskeisiin kaupunkeihin Suomessa. Yhteisön tavoitteena on, että tulevaisuudessa monista muistakin kaupungeista löytyisi oma Poetry Connection. Kiinnostusta tapahtumaa kohtaan on myös maan rajojen ulkopuolella, mikä on näkynyt ulkomaisten artistien kasvavana esiintymistarjoustun määränä. (Hertell 2012, 47.)

HPC:sta aiotaan vuoden 2012 aikana muodostaa rekisteröitynyt yhdistys, jonka jälkeen yhteisö voi kasvattaa jäsenmääräänsä ja periä jäsenmaksua jäseniltään. Yhteisön tavoitteena on, että yhdistyksen rekisteröinnin jälkeen jäsenten ja aktiivisten toimijoiden määrä kasvaisi. Uusien aktiivien löytämiseksi voitaisiin suunnitella HPC:n toiminnasta kertovia infolappusia, joissa mainittaisiin myös uusien aktiivien jatkuvasta tarpeesta. Yhdistysmuodon myötä HPC:llä olisi mahdollisuus toiminta-avustuksiin, joiden turvin klubiakin voisi osittain pyörittää. Yhdistyksen myötä toiminnalle voisi aluksi löytyä perusrahoitus vaikkapa Helsingin Kulttuurikeskuksen kautta.

HPC:n kannattaa jatkossa tarkastella mahdollisuuksia talouden pyörittämiseksi myös ilman tukia, jotta toiminta ei olisi enää apurahoista riippuvaista. Tapahtumien muuttaminen maksullisiksi auttaisi talouspohjan vahvistamisessa. Pääsymaksun myötä myös esiintyjäpalkkioiden maksaminen helpottuisi. Harri Hertellin toteuttamasta yleisökyselystä käy ilmi, että valtaosa Poetry Jam -klubin kävijöistä ei hylkäisi klubia, vaikka siitä perittäisiin jatkossa pientä pääsymaksua. HPC on aiemmin kokeillut klubeillaan myös vapaaehtoista maksua, mutta se ei osoittautunut toimivaksi järjestelyksi. 150–250 henkilön yleisöltä on saatu illan aikana vapaaehtoisina maksuina parhaimmillaan 10–20 euroa.

6.2.1 HPC:n mainonnan kehittäminen

HPC:n tasokkaat, kuukausittain toistuvat päätapahtumat ja yhteisön hyvä maine ovat runokollektiivin markkinoinnin kulmakiviä. Illoissa käyneet ihmiset ovat tulleet uudelleen paikalle ja kutsuneet myös ystäviään mukaansa. Korkeatasoiset julisteet ja flyerit ovat olleet runoyhteisön markkinoinnin näkyvin muoto ja ne ovat herättäneet aina uusien yleisöjen kiinnostuksen. Markkinointia on helpottanut se, että HPC:n runoklubeille on saatu onnistuneiden klubi-iltojen ja muiden lausuntatapahtumien ansiosta yhä korkeatasoisempia ja tunnetumpia musiikkiartisteja.

Suosion negatiivisena käänköpuolena osa yleisöstä ei ole ollut kiinnostunut lavarunoudesta, vaan ilmaisista musiikkiartistien esityksistä. Ilmiön torjumiseksi markkinointia pyritään tulevaisuudessa suuntaamaan sellaisille foorumeille, joiden kautta tapahtumat saavat lisää lavarunoudesta aidosti kiinnostunutta yleisöä.

HPC ja sen järjestämät klubi-illat ovat saaneet historiansa aikana paljon näkyvyyttä eri medioissa. Yhteisön toiminnan ovat huomioineet useat sanoma- ja aikakauslehdet, radiokanavat, tv-kanavat, verkkojulkaisut ja blogit. Näkyvyyttä on tullut myös HPC:n nimikkopaitojen ja yhteisön julkaiseman Poetry Jam -kokoelmalevyn kautta. Edellä mainittujen oheistuotteiden myyntituloilla on rahoitettu osa klubitoiminnasta. Klubien järjestämiseen tarvitaan myös kausittain anottavia produktioavustuksia niitä tarjoavilta tahoilta. Päärahoittaja on ollut useana vuonna Helsingin Kulttuurikeskus. (Hertell, 24.2.2012.)

Kehitin HUMAK:in tapahtumatuotannon johtamisen kehittämishankkeen aikana Poetry Jameille mainonnan mallin, joka toistetaan jatkossa jokaisen tapahtuman kohdalla. Helsinki Poetry Jam -runoklubia markkinoidaan paikallisessa mediassa siten, että tapahtumista lähetetään tiedotteet ja tapahtumatiedot lehdille, radioille ja verkkomedioille. Myös sosiaalisessa mediassa mainostetaan tapahtumia aktiivisesti. Tapahtumista levitetään julisteita ja flyereitä Helsingin keskustan keskeisille paikoille. Yhteisön internetsivuilla (www.helsinki-poetry-connection.blogspot.com) mainostetaan yhteisön tapahtumia. Isompien klubien kohdalla runoilijat jalkautuvat Helsingin keskustaan lausumaan runoja ja markkinoimaan Poetry Jameja äänentoistopöytävälikäytöllä. Joitakin klubi-iltoja varten on myös laadittu sosiaalisen median kautta levitettävä mainostrailerit.

Tapahtumien markkinoinnissa henkilökohtainen face-to-face -myyntityö on tärkeää, vaikka sen avulla tavoitetaan vain suhteellisen pieni joukko ihmisiä. Suora henkilökohtainen markkinointi voi olla tehokkaampi tapa vaikuttaa ihmisiin kuin mainostaminen. Kirjamessuilla ja muissa kirjallisuusalan tapahtumissa tehtävä markkinointi on myös hyödyllistä, sillä siellä tavoitetaan useita ihmisiä samalla kertaa. Paikalle osuu silloin myös helpommin ihmisiä, jotka ovat jo valmiiksi kiinnostuneita markkinoitavasta asiasta, eli ovat otollista kohderyhmää markkinoinnille. Lehdissä mainostamalla toiminnalle saa paljon näkyvyyttä, mutta samalla mainonta tavoittaa runsaasti myös ihmisiä, jotka eivät kuulu kohderyhmään tai eivät ole asiasta kiinnostuneita. (Hertell, 24.2.2012.)

Myyntikampanjoihin ja lehtimainoksiin tarvitaan markkinointibudjettia. HPC:n kaltaisella pienellä, apurahojen varassa toimivalla yhteisöllä ei ole suuria summia markkinointiin. Yhteisön markkinoinnissa suositaan tiedotteita, sosiaalista mediaa ja tapahtumatietojen lähettämistä minne mennä -palstoille sekä muita maksuttomia markkinointiväyliä. Yhteisön sisäinen viestintä hoidetaan Facebookin kautta. HPC:llä on Facebookissa oma ”suljettu” ryhmänsä, jonka jäseninä ovat 15 HPC-aktiivia. Yhteydenpito ja viestintä hoidetaan ryhmän kautta sekä puhelimen, sähköpostiviestien ja henkilökohtaisten tapaamisten välityksellä.

Jatkossa useampia yhteisön aktiiveja opastetaan hoitamaan tapahtumatiedotusta ja markkinointia, jotta se saataisiin mahdollisimman laajaksi ja kattavaksi. Tähän mennessä HPC:n järjestämien runotilaisuuksien julisteiden ja flyereiden toteutus on onnistunut yhteisön jäsenten lähipiiriin kuuluvien ammattilaisgraafikoiden avulla. Tiedotuksesta ja markkinoinnista on vastannut pääasiassa Harri Hertell, mutta tavoitteena on, että yhteisön sisältä löytyisi tulevaisuudessa myös muita vapaaehtoisia tiedotuksen osaajia. Hyvän markkinoijan tärkeä ominaisuus on sitoutuneisuus yhteisön toimintaan, jotta tietää mistä puhuu markkinoidessaan yhteisön tapahtumia. Toimiva markkinointi ja tiedotus hyödyttävät kaikkia HPC:läisiä. (Hertell, 24.2.2012.)

HPC:n hiukan jäsentymättömän ja siksi vaikealukuisen blogisivuston tilalle tulisi tulevaisuudessa perustaa uudet nettisivut, joissa informaatio olisi selkeästi jaoteltu eri osioihin. Sivulla olisi hyvä olla myös erillinen infopalkki, jossa avattaisiin tietämättömille Poetry Jam -klubin konsepti lyhyesti ja ytimekkäästi. Myös Poetry Jam -klubin tilan puutteelliseen ohjeistukseen tulisi tarttua. Tilassa pitäisi näkyä paremmin mistä tapahtumasta on kulloinkin kysymys. Esimerkiksi jo ravintolan ulkopuolella voisi käydä ilmi, mikä on illan ohjelma. Lisäksi HPC:n toiminnasta kertovia videoita tai dokumentaatioita voisi olla nykyistä enemmän. (Hertell 2012, 38.)

6.2.2 Poetry Jam -klubin tulevaisuus

Tavoitteena on vakiinnuttaa Poetry Jam -klubin yleisömäärä niin, että klubi säilyttäisi jatkossakin suosionsa. Ideaalitulanteessa jamiyleisö olisi runsasta, mutta myös aidosti runoudesta kiinnostunutta. Runoklubin suosiosta huolimatta on silti mahdollista, että yleisö syystä tai toisesta hylkää HPC:n tapahtumat. Jos kulttuurialalle tulee yllättäen uusi vahva kilpailija, osa tapahtumissa käyneestä yleisöstä saattaa siirtyä muualle. Vaihtoehtoisena riskinä on, että HPC:n tähän asti saamat avustukset siirtyisivät kokonaan kilpailijoille ja yhteisö jäisi ilman rahoitusta. Kulttuurialan kilpailu on viimeisten kymmenen vuoden aikana lähes kymmenkertaistunut ja kilpailu apurahoista on muuttunut yhä kovemmaksi. Apurahoilla elävät kulttuuritoimijat ovat siksi aina epävarmalla pohjalla.

HPC myy runolevyä ja t-paitaa, joiden valmistuskustannukset on pidetty minimissä. Menot on saatu muutenkin pidettyä pieninä, koska Poetry Jam -tapahtumat on järjestetty baarissa, joka kokee saavansa tilakorvauksen sillä, että ihmiset tulevat baariin, eikä tilasta ole siksi tarvinnut erikseen maksaa. Suurimmat menoerät ovat olleet ni-mekkkäät pääesiintyjät. Kutsutuille runoilijoille on maksettu keskimäärin 50 euroa per esiintyminen. Jos apurahat pienenevät, tasoa pääesiintyjien ja runoilijaesiintyjien suhteen täytyy laskea. Hanke on jatkuvasti projektiluontoinen ja toiminnan jatkuminen on kiinni siitä saadaanko säätiöiltä tai Helsingin kulttuurikeskukselta riittävästi apurahaa toiminnan pyörittämiseen. Toimintaa ei siksi voida suunnitella toistaiseksi sen pidemmälle.

On myös mahdollista, että kysyntä voi kehittyä jatkossa niin suureksi, että tarvitaan lisää työvoimaa. Jo nyt toiminta on ollut jatkuvassa kasvussa ja työtaakkaa on jouduttu jakamaan useampien ihmisten kannettavaksi. Jos yhteisö menestyy jatkossakin, se voi vastata kasvavaan kysyntään uusilla runoilijoilla ja muusikoilla. Tällöin pienehköstä yhteisöstä kasvaisi vähitellen keskikokoinen ja lopulta suuri lavarunoyhteisö.

7 Päätelmät

HPC:n organisoima Cafe Mascotissa järjestettävä Poetry Jam -runoklubi on kolmen toimintavuotensa aikana vakiinnuttanut asemansa yhtenä tunnetuimmista helsinkiläisistä runotapahtumista. Poetry Jam klubi on tuonut lausuntataiteen 2000-luvulle käyttäen perinteisiä konventioita voimavarana, mutta samalla uusia vaikutteita rohkeasti hyödyntäen. Klubin suosio on kasvanut jatkuvasti ja kaikissa tapahtumissa on yleisöä ollut paikalla 150–350 henkeä illassa. Yleisömäärän kasvettua jopa liian suureksi päätettiin runoklubin syksy 2011 käynnistää vaihtamalla klubipäivä perjantaista torstaihin, jotta välttyttäisiin suosion negatiivisilta ilmenemismuodoilta, kuten liialliselta hälinältä esitysten aikana.

Poetry Jam -runoklubin suosion perusteella esittävälle lavarunoudelle on helppo ennustaa toimeliasta tulevaisuutta. Nuoret ovat löytäneet lavarunouden Poetry Jam -klubien kautta, kun se tuotu heidän luokseen, heille tuttuun klubiympäristöön ja saa-

tettu yhteen räpin ja muun musiikin kanssa. Millään muulla tavalla tuskin oltaisi saatu nuorta yleisöä perjantai-iltana tuntikausiksi vapaaehtoisesti runon ääreen.

KUVA 5. Poetry Jam -runoklubista on tullut suosittu helsinkiläisten nuorten aikuisten keskuudessa.

HPC on lähestynyt eri kohderyhmiä tuomalla lavarunouden heidän luokseen. Vanhukset ovat saaneet nauttia runoudesta omissa palvelukeskuksissaan, kantaasiakkaat kapakoissaan ja kirjastoissaan. Eri taidemuotoja, paikkoja, tekijöitä ja aloja rohkeasti yhdistelemällä lavarunous saavuttaa parhaan mahdollisen näkyvyyden.

Haasteena HPC:n kehittämille, uusia kohderyhmiä etsiville ja innovatiivisille lavarunouskonsepteille on se, että niiden aiheuttama alkuhuuma voi loppua nopeastikin. Kertaluontoisena tällaisten tempausten on huomattu kiinnostavan mediaa ja yleisöä yllättävän paljon ja palaute on ollut positiivista. Jokaisen uuden innovatiivisen runohankkeen taakse kätkeytyy paljon suunnittelutyötä ja henkilöstöressurssien käyttöä. Tempaukset tuovat HPC:lle näkyvyyttä, mutta niiden on oltava houkuttelevia myös pitkällä tähtäimellä. Muuten toiminnasta tulee helposti kannattamatonta. Silti HPC-

runoyhteisön uudentilaisille lavarunoustapahtumille ja uutta luovalle kulttuuritoiminnalle ylipäättään voidaan löytää muitakin arvoja, kuin rahassa mitattavat arvot.

On hyvä kuitenkin muistaa, että Helsingissä jo nähty lavarunouskonsepti, voi olla josakin toisessa kaupungissa uusi innovaatio. Tämä ajatus puoltaisi HPC:n laajentamista uusiin kaupunkeihin. Tällöin yhteisön nimi tosin kannattaa tietenkin muuttaa kulloisenkin kaupungin mukaiseksi. Olisiko tällaisen Poetry Connectioneiden verkoston mahdollista tulevaisuudessa laajentua Finnish Poetry Connectioniksi, jonka kattojärjestönä Helsinki Poetry Connection toimisi? Ja siitä edelleen Scandinavian Poetry Connectioniksi, European Poetry Connectioniksi ja lopulta World Poetry Connectioniksi? HPC:n rohkea ja uutta luova asenne on näyttänyt konkreettisesti, että lopulta vain into ja uskallus ovat rajana, kun mahdottomasta tehdään mahdollista.

7.1 Näkemyksiä lavarunouden rajoista

HPC:n toiminta on perinteisenä pidetyn lavarunouden rajoja rikkovaa. Se on kaukana koulun käsityönopeettajan kevätjuhliissa lausumasta Eino Leinon Nocturnesta. Missä kulkevat haastattelemieni henkilöiden mielestä lavarunouden rajat, vai kulkevatko missään?

Lavarunouden perimmäiseen olemukseen kuuluu erottamattomasti se, että runous, sanataide, rap-lyriikka, spoken word, poetry slam tai millä nimellä sitä haluaakin kutsua, esitetään. Kaikki runous muuttuu lavarunoudeksi, kun se esitetään. Lavarunouden rajoja on kuitenkin mahdotonta määritellä. Lavalla toimivat parhaiten tekstit, joista saa kiinni jo kuullessaan ne ensimmäistä kertaa. Lavarunouden ei tarvitse olla helppoa, mutta esimerkiksi kokeellinen runous ei toimi hyvin luettuna. Tosin samaa kokeellisen runouden harrastajat sanovat lavarunoudesta, että se ei toimi paperilla, vaan ainoastaan luettuna. (Hertell, 24.2.2012.)

Lavarunoudessa ihmisellä on mahdollisuus vaikuttaa vastaanottajan kokemukseen omalla äänellään tai ulkonäöllään, taustamusiikilla, lavashow'lla, koreografialla tai esityspaikalla. Lavarunoudessa kokonaiskuvaan vaikuttavien elementtien kirjo on siis huomattavan laaja, kun sitä vertaa kirjasta luettavaan tekstiin. Lavarunous ei ole vält-

tämättä esitettäväksi tarkoitettua runoutta, mutta sitä esitettäessä se viimeistään muuttuu lavarunoudeksi. Lavarunous on väistämättä sosiaalista, toisin kuin runouden kirjoittaminen yleensä. Sehän on tosi yksinäistä puuhaa. (Hertell, 24.2.2012.)

Lavarunous on keino tehdä runoudesta yhteisöllinen taidemuoto. Lavarunouden voima on yleisön ja esiintyjän kohtaamisessa, joten se vaatii molemmilta osapuolilta voimakasta eläytymistä. Olosuhteilta vaaditaan ehkä paljon, mutta onnistuessaan se on intensiivinen kokemus. (Hulkkonen, 27.2.2012.)

Mielestäni lavarunoudella ei ole juurikaan rajoja, sen todistaa Helsinki Poetry Connectionin toiminta. Lavarunouden rajana on mielikuvitus. Mielestäni lavarunoutta voisi tarjota vanhuspalvelujen ohella myös muihin sosiaalitoimen paikkoihin, kuten vankiloihin, päiväkoteihin ja nuorisotaloille. (Terho, 29.2.2012.)

Lavarunouden rajat ovat häilyviä, joten niitä ei pitäisi edes yrittää määritellä. Rajat eivät kulje esittäjän ja yleisön välissä, eivätkä lausujan ja lausuttavan välissä, eikä niillä ollut havaittavaa merkitystä yleisessä saunassakaan. Lavarunouden ainoa raja saattaisi tulla vastaan sellaisessa utopiassa, jossa maailmassa ei olisi lavoja tai runoutta, eikä saunoja, sanoja saati paikkoja, vaan opossuimit, valaat ja palokärjet hallitsisivat maapalloa. Auringosta sataisi sataasia ja hedelmät antaisivat satoa neljä kertaa vuodessa. (Hurula, 3.3.2012.)

7.2 HPC:n rooli lavarunouden mahdollisuuksien avartajana

Kartoitin teemahaastatteluissa näkemyksiä siitä, millainen on HPC:n rooli lavarunouden mahdollisuuksien avartajana. Kaikkien haastateltujen mielestä HPC:n rooli mahdollisuuksien avartajana on merkittävä.

Poetry Slam -kilpailua järjestänyt Runokukko-duo, Jouni Tossavainen ja Olavi Rytkönen, sekä koko Runopuulaaki-työryhmä ovat raivanneet tietä nykymuotoiselle lavarunoudelle Suomessa. HPC on kuitenkin tuonut ja aikoo tuoda myös jatkossa uusia ja erityisesti nuoria yleisöjä lavarunouden pariin, kun taas Runopuulaaki on Suomessa imagoltaan enemmän vanhojen ihmisten puuhaa. HPC:llä on uranuurtajan maine

lavarunouden kentällä ja yhteisö on saanut jo jonkin verran huomiota ulkomaillaakin. Yhteisöllä on mahdollisuuksia avartaa lavarunouden käsitettä juuri niin paljon kuin löytyy voimavaroja ja rohkeutta ideoida. (Hertell, 24.2.2012.)

HPC on tienraivaaja tämän tyyppisille tapahtumille. Tapahtumat, joissa itse olen ollut, ovat olleet täynnä ihmisiä ja tunnelma on ollut tiivis. Lavarunoudelle on Suomessa selkeästi tilausta. (Hulkkonen, 27.2.2012.)

HPC on omalta osaltaan vaikuttanut lavarunouden tämän hetkiseen näkyvyyteen paljon. On mielenkiintoista nähdä, kuinka paljon se vielä voikaan tulevaisuudessa vaikuttaa. Mielestäni toimintaa on mahdollista viedä vielä pitkälle eteenpäin. (Terho, 29.2.2012.)

HPC on tehnyt merkittävää työtä lausuntataiteen elävöittämisiksi ja saattamiseksi ihmisten luo. Ja näin päin sen pitääkin mennä: taiteen täytyy tulla ihmisten luo, eikä toisinpäin. (Hurula, 3.3.2012.)

7.3 Yhteenveto

HPC:lla on hyvät edellytykset kasvaa sekä yhteisönä että toimijana. Organisaation muoto tulee muuttumaan yhteisöstä yhdistykseksi vuoden 2012 aikana. Tulevan yhdistysmuodon myötä HPC:lla on hyvät edellytykset toimia entistäkin tehokkaammin ja järjestäytyneemmin sekä mahdollisuus yhdistystoiminnan rahoituksen hakemiseen. Ideaalitalanteessa HPC:sta saataisiin pysyvä työpaikka ainakin yhdelle ihmiselle. HPC:n sisäistä viestintää tulisi jatkossa kehittää, jotta toiminta sujuisi mutkattomammin.

Cafe Mascotissa kerran kuussa järjestettävää lavarunousklubia, Helsinki Poetry Jamia, voidaan kehittää eteenpäin miettimällä laajempaa ja uudentyyppistä tiedotusverkostoa, uusia asiakasryhmiä, medianäkyvyyttä, konseptin uudistamista ja toiminnan rahoitusta. Avoimeen mikrofoniin keskittyvän Kiiski Open Mic -klubin kohdalla olisi hyvä pohtia, miten klubin saisi profiloitua omanlaisekseen, ettei sitä sekoitettaisi

Poetry Jameihin. Kiisken klubille voisi miettiä rahoitusta ja uusia keinoja medianäkyvyyden parantamiseksi.

Arvioin Helsinki Poetry Connectionia kulttuuritoimintaa järjestävänä yhteisönä oheisen swot-aulukon avulla.

VAHVUUDET	HEIKKOUEDET
<ul style="list-style-type: none"> • vahva runokentän ja lavarunouden asiantuntijuus • tiimityön tehokkuus • motivoituneet ja sitoutuneet osallistujat • vahva ryhmähenki • kytkennät Nuoren Voiman Liittoon sekä yhteistyö muiden taide- ja kulttuuritoimijoiden kanssa tuovat vakuuttavuutta • laajat kontaktipinnat, kyky verkottumiseen • tapahtumat usein yleisölle maksuttomia • innovatiivisuus tuoreiden tapahtumakonseptien kehittämisessä 	<ul style="list-style-type: none"> • uusien ja toimivien tiedotusväylien löytäminen • tiedotus- ja markkinointimateriaalin suppeus • järjestelmällisyyden puute • niukat taloudelliset resurssit, toiminnan rahoitus epävarmalla pohjalla • työtaakan kasautuminen yhden henkilön harteille
MAHDOLLISUUDET	UHKAT
<ul style="list-style-type: none"> • eri aloilla opiskelevat ja työskentelevät yhteisön jäsenet tuovat mukanaan omat näkemyksensä, tietonsa ja kokemuksensa • uusi tila vakituiselle Poetry Jam -klubille voisi tuoda uusia yleisöjä, mm. Kulttuuritehdas Korjaamo on ilmaissut kiinnostuksensa klubin isännöimiseen • runon rajoja avartavien uusien konseptien kehittäminen pidempiaikaisiksi hankkeiksi • toiminnan laajentaminen muihin kaupunkeihin • HPC:n toiminnan laajamittaisempi tuoteistaminen: cd-levyt, kirjat, antologiat yms. 	<ul style="list-style-type: none"> • talousvaikeudet, jos apurahoja ei jatkossa enää saada • kulttuuritarjonnan lisääntyminen ja sitä kautta syntyvä kilpailu • tapahtumat vetävät runoudesta aidosti kiinnostuneiden ohella liikaa ns. öykkäreitä, jotka häiritsevät esityksiä • toiminta pääasiassa aktiivien ja yhteisön perustajan varassa; jos heidän kiinnostuksensa loppahtaa, toiminnan jatko on vaaka- laudalla • tarpeeksi monella aktiivilla ei osaamista tapahtumien tuottamiseen

Tässä esitellyt lavarunouden rajoja avaavat esimerkit HPC:n runotoiminnasta antavat jo itsessään viitteitä esittävän runouden monenlaisista mahdollisuuksista. HPC:n lavarunouden rajoja koettelevat tapahtumakonseptit ovat osoitus siitä, että lavarunous taipuu moneksi ja sopii esitettäväksi hyvin monenlaisissa ympäristöissä. HPC on saanut toiminnallaan nuoren helsinkiläisen sukupolven innostumaan runojen kirjoittamisesta ja esittämisestä. HPC:lle runous on ollut keino yhteiskunnallisen sanoman perille viemiseen, elämän ehtopuolella olevien ilahduttamiseen ja nuorten aloittelijoiden rohkaisemiseen. Se on yhdistänyt ihmiset saunan lauteilla ja ravintolan tiskillä sekä tuonut yhteen nuoren ja vanhan, sokean ja näkevän.

HPC:n toiminta on osoittanut, että pienissäkin kulttuuriyhteisöissä on valtavasti potentiaalia. Hyvinkin erilaisista lähtökohdista voi ponnistaa, ja pienestä budjetista huolimatta kulttuuritoiminnalle voi saada näkyvyyttä. Tarvitaan vain tahtoa, aitoa innostusta ja taitoa – sekä osaava, motivoitunut ja rohkea kulttuurituottaja.

HPC-runoyhteisö on virkistänyt kotimaisen lavarunouden kenttää tasokkaalla tarjonnallaan, osallistanut tapahtumiensa kautta yleisöä kohtamaan runoutta uudella tavalla ja tuottamaan tekstejä muiden iloksi myös itse. Vaikka valtaosa HPC:n lavarunous-toiminnasta on ollut onnistunutta, aivan kaikki lavarunokonseptit eivät ole kuitenkaan toimineet. Kulttuuriratikan kohtaamat haasteet osoittavat, että lavarunous ei toimi kaikissa tilanteissa. Parhaan palautteen ja innostuneimman yleisön lavarunous saavuttaa, kun ihmiset saapuvat omasta aloitteestaan kuulemaan sitä. Tupsahtaessaan kutsumattomana vieraana ruuhkaratikkaan, lavarunous ei välttämättä herätä kuuli-joissa pelkästään positiivisia reaktioita.

HPC:ssa on potentiaalia kulttuurituottajan täysipäiväiseen työllistämiseen toiminnan kehittyessä järjestelmällisempään suuntaan ja rahoituspuolelta muuttuessa vähitellen vakaammaksi. Kuten kaikissa kulttuurituotannon projekteissa myös lavarunouden tuottamisessa taloudelliset resurssit ja henkilöstön resurssit luovat toiminnalle tietyt rajat. Innovatiivisilla markkinointitavoilla, kuten sosiaalisen median hyödyntämisellä ja tiedotusvälineitä kiinnostavilla tempauksilla sekä vapaaehtoisten osaamispotentiaalinn tunnistamisella taloudellisia esteitä voidaan kuitenkin venyttää pitkälle.

Helsinki Poetry Connectionin yllättävät lähestymistavat lavarunouteen ovat kiinnostaneet niin yleisöä kuin mediaakin. Yhteisön runonlausuntaklubeille on kehittynyt oma vannoutunut kannattajajoukkonsa, joka haluaa kerta toisensa jälkeen tulla kuulemaan lavarunoutta vapaassa ja kannustavassa ilmapiirissä. Lavarunouden rajat näyttävät määräytyvän sitä toteuttavien tekijöiden oman uskalluksen mukaan. Lavarunous on kulttuurituottajalle kiehtova työkenttä, jolla monenlaiset tapahtumat ja tuotannot ovat mahdollisia. Elävän runoustoiminnan kehittäjänä Helsinki Poetry Connectionin suurina vahvuuksina ovat olleet innovatiivinen ote tapahtumien tuottamiseen ja uskallus kokeilla uutta.

LÄHTEET

- Balthasar, Albin & Moraeus, Lisa 2009. Mikrofonpoeter. Att arrangera PoesiBingo, Poetry Slam och annan estradpoesi. Grahns Tryckeri AB, Lund.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2003. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Flinkkilä, Janne 2012. Metro Live. Artikkelikeli "Hikisiä riimejä runoilijoilta". Viitattu 20.1.2012.
- Haakana, Matias 2008. Avaa-lehti. Artikkelikeli "Yleisessä saunassa miesten puolella". Viitattu 24.2.2012.
- Hertell, Harri 2012. Runoklubin kehittäminen käyttäjälähtöisesti. Opinnäytetyö. Metropolia Ammattikorkeakoulu.
- Hertell, Harri 2012. Kulttuurituottaja. Helsinki Poetry Connection. Haastattelu. 24.2.2012, Helsinki.
- Hirn, Jouko 2012. Maaseudun Tulevaisuus. Artikkelikeli "Sielun veljestä tuli saunaisäntä". Viitattu 24.2.2012. <http://www.kantrilehti.fi>.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2001. Tutkimushaastattelu. Helsinki: Helsinki University Press.
- Hulkkonen, Susanna. Tapahtumatuottaja. Amnesty International. Haastattelu. 27.2.2012, Helsinki.
- Hurula, Juhana. Asiakaspalvelutyöntekijä. Sauna Hermannin. Haastattelu. 3.3.2012, Helsinki.
- Isotalo, Merja 2010. TAKU 2/2010. Taide- ja kulttuurialan ammattijärjestö TAKU ry. Artikkelikeli "Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia". Viitattu 24.2.2012. Kotka: Painokotka Oy.
- Koulukino 2012. Artikkelikeli "Runous oman aikansa äänenä". Viitattu 24.2.2012. <http://www.koulukino.fi/oppimateriaalit/?id=468>.
- Kotonen, Tommi 2007. Artikkelikeli "Runous ja politiikan paikat – tapaus Yhdysvallat" Viitattu 24.2.2012. <http://www.tulijasavu.net/2007/12/runous-ja-politiikan-paikat-%E2%80%93-tapaus-yhdysvallat/>.
- Mononen, Sini 2012. Helsingin Sanomat. Artikkelikeli "Mikrofoni auki kaikille". Viitattu 4.4.2012.
- Nurmi, Aura 2012. Puoli kaupunkia. Artikkelikeli "Runoja löylyissä". Viitattu 15.2.2012.
- Rytkönen, Olavi 2003. Parhaat lavarunot, Johdatus Poetry slamiin, osa 1. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Sajama, Sinikka 2011. Tehy-lehti. Artikkelikeli "Runon lähettiläät". Viitattu 24.2.2012.
- Terho, Tuukka. Sairaanhoidon opiskelija. Helsinki Poetry Connection. Haastattelu. 29.2.2012, Helsinki.

Tontti, Jarkko 2009. Viitattu 24.2.2012. <http://www.jarkkotontti.net/blog/esseita-ja-arvostelua/runous-on-poliittista-vihrea-lanka-2882009>.

Tossavainen, Jouni (toim.) 2010. UgricSlam!2010. Helsinki: Kirja kerrallaan.

Tossavainen, Jouni & Lehto, Leevi 2009. Slam!2009. Helsinki: Kirja kerrallaan.

Vilkka, Hanna 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Wikipedia 2012. Lavarunous. Viitattu 24.2.2012.
<http://fi.wikipedia.org/wiki/Lavarunous>.

Wikipedia 2012. Yleinen sauna. Viitattu 24.2.2012.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Yleinen_sauna.

LIITTEET

LIITE 1. Teemahaastattelun kysymysrunko

1. Millaisena näet Helsinki Poetry Connectionin roolin helsinkiläisen lavarunouden kentällä?
2. Missä kulkevat lavarunouden rajat?
3. Mikä on mielestäsi HPC:n rooli lavarunouden mahdollisuuksien avartajana?
4. Millainen on HPC:n avomikkitoiminnan merkitys kotimaisella runokentällä?
5. Mikä lavarunoudessa kiehtoo?
6. Millainen on ollut oma historiasi runouden parissa? Milloin ja miten olet itse kiinnostunut runoista? Kirjoitatko itse?
7. Millaista palautetta olet saanut HPC:n runoesityksistä omalta kohderyhmältäsi?
8. Mitkä ovat HPC:n vahvuudet ja heikkoudet?
9. Olisitko kiinnostunut tekemään yhteistyötä HPC:n kanssa myös tulevaisuudessa? Millä tavalla?
10. Millaiselta näyttää HPC:n ja lavarunouden tulevaisuus?

LIITE 2. ARTIKKELI POETRY JAM -RUNOKLUBISTA (julkaistu Puoli kaupunkia - lehdessä 5/2011)

Runoutta toreilla, kaduilla ja kahviloissa

RIIKKA HEINONEN, teksti

CARL BERGMAN ja JOONAS ANTIKAINEN, kuvat

Runomuusikko **Harri Hertell** on onnistunut kuukausi toisensa jälkeen vetämään helsinkiläisen ravintolan täpötäyteen nuoria viettämään perjantai-iltojaan runouden parissa. Miten hän sen teki?

Ravintolan ulkopuolella kiemurtelee pitkä jono Neljättä linjaa alas Hämeentielle. Jono on täynnä eri-ikäisiä ihmisiä: vasta täysi-ikäisyyden saavuttaneista pitkälle keski-ikäisiin. Mistä oikein on kyse? Runoudesta! Näin on käynyt jo pitkään Helsinki Poetry Jamien vallatessa kerran kuussa kalliolaisen Cafe Mascotin. Silloin lavalla ovat sulassa sovussa runoilijat, räppärit ja tunnetut muusikot, ja katsomossa yhtä sulassa sovussa keski-ikäiset kirjallisuuseddigarit ja 18-kesäiset räpin ystävät.

Helsinki Poetry Connection -runoyhteisö keulakuvanaan runomuusikko Harri Hertell on tuonut sanataiteen sellaisten ihmisryhmien luokse, jotka eivät sille muuten ehkä koskaan altistuisi – ja mikä parasta, saanut heidät innostumaan. Ei siis ihme, että runojamit saivat Helsingin kaupungin kulttuuri- ja kirjastolautakunnan myöntämän Helsingin kulttuuriteko 2010 -kunniamaininnan. ”Halusimme tuoda runouden sinne, missä ihmisetkin ovat. Runoutta on pidetty itseisarvona ja ajateltu, että kyllä se yleisö sieltä tulee, jos on tullakseen. Me olemme halunneet näkyä ja kuulua, ja varmasti juuri siitä syystä, ja tietysti ihan sisällönkin takia, porukka on löytänyt tiensä tapahtumiin. Myös yleisön osallistaminen on tärkeä osa tätä juttua”, toteaa Helsinki Poetry Connection -yhteisön perustaja Harri Hertell.

Runoutta, rap-lyriikkaa ja musiikkia

Poetry Jamien takana on aktiivinen helsinkiläinen runoyhteisö Helsinki Poetry Connection. Harri Hertellin perustama kollektiivi syntyi loppuvuodesta 2008, kun joukko nuoria sanataiteilijoita kokoontui yhteen järjestämään kertaluontoista runoiltaa Töölössä sijaitsevaan Vastarannan Kiiskeen. ”Helsinki Poetry Connection syntyi sattuman kautta. Ajatuksena oli järjestää yksittäinen klubi-ilta, mutta Kiiskessä oli jo ensimmäisellä kerralla niin paljon porukkaa, että toimintaa päätettiin jatkaa. Jo silloin idea oli pitkälti sama kuin nykyisissä jameissa, eli runouden, rap-lyriikan ja musiikin yhteen saattaminen. Aloitimme yhteistyön Nuoren Voiman Liiton kanssa, istuimme yhdessä pöytään ja päätimme keksiä toiminnalle nimen. Nimellä on yhteys *Def Poetry Jamiin*, spoken word -artisteja esittelevään jenkkiisarjaan, jossa puhekuulttuuria väritetään livemusiikilla”, Hertell kertoo.

Poetry Jam valtaa kulttuuriareena Glorian

Helsinki Poetry Connection tekee monin tavoin runoa näkyväksi: runotapahtumia ja runolevyjä tuottamalla sekä osallistumalla aktiivisesti keskusteluun kotimaisen nykyrunouden liikkeistä. Sanataidetta on kuultu toreilla, kaduilla, kahviloissa, messuilla, purjelaivoissa ja festivaaleilla. Runojamit ovat yhteisön tapahtumatoiminnan näkyvin

muoto. Jamien suosio on kasvanut tasaisesti ja nykyään runonystävät täyttävät Cafe Mascotin jami-iltoina ääriään myöten.

Jamien konsepti on alusta lähtien pysynyt samana: etukäteen sovittuja runoilijoita, dj, open mic ja livemusiikkia esittävä pääesiintyjä. Lavalla on nähty muun muassa sellaisia kärkirivin artisteja, kuin **M.A. Numminen** ja **Risto**. Lisäksi monet nuoret runoilijat ja räppärit ovat jamien kautta saaneet äänensä kuuluviin. Suosittu open mic on houkuttellut paikalle kävijöitä ympäri Suomea. ”Sain idean suomiräpin ja rap-kulttuurin parista, missä kaikilla on mahdollisuus näyttää kykynsä avoimessa mikissä.” Jamit järjestetään yhteistyössä Nuoren Voiman Liiton kanssa – runoilijoille palkkioksi jaettavia luomuhilloja, eli ”runohilloja”, sponssaavaa Napapiiri Organicsia unohtamatta. ”Räppäreitä ja runoilijoita sekoittamalla tapahtumiin saadaan paitsi nuoria, myös sellaista yleisöä, joka ei muuten runotapahtumiin saapuisi. Jameissa käy paljon ihmisiä, jotka eivät vieraile missään muissa kirjallisuustapahtumissa. Toivottavasti jamit laajentavat yleisön kiinnostusta muitakin runotapahtumia kohtaan”, Harri Hertell toivoo.

Helsinki Poetry Connection -kollektiivi juhlistaa Helsingin kaupungin kulttuuri- ja kirjastolautakunnan myöntämää Helsingin kulttuuriteko 2010 -kunniamainintaa järjestämällä toukokuun jamit poikkeuksellisesti kulttuuriareena Glorian tiloissa (Pieni Robertinkatu 12, 00120 Helsinki). Perjantaina 13.5. Glorian lavalle nousevat mm. **Joose Keskitalo**, **Juno** ja **Matinpoika**, **J.K. Ihalainen** ja **Sandor Valy** sekä **Dxxxa D**. Alkuillasta järjestetään myös poikkeuksellinen open mic -kilpailu, jossa omia runojaan pääsevät esittämään kaikki halukkaat. Esitysten päätteeksi suoritetaan yleisöäänestys, jonka voittaja pääsee esiintymään syksyn ensimmäiselle Poetry Jam -klubille.

Pitkää ikää

Millaiselta näyttää Helsinki Poetry Connectionin tulevaisuus? ”Olemme olleet ennen kaikkea näkyvä ja kuuluva runotapahtumien järjestäjätaho. Pääpaino on ollut, ja tulee varmasti jatkossakin olemaan, erilaisten tapahtumien ja esiintymismahdollisuuksien luojana. Haluamme tuoda esiin tuntemattomia ja vähän tunnettuja artisteja, jotka ansaitsevat saada äänensä kuuluviin.”

Yhdessä tekeminen on tärkeää, ja tulevaisuudessa kollektiivin nimessäkin kaikuvaa yhteisöllisyyttä korostetaan entistä enemmän. ”Kun yhteisöä oltiin perustamassa, olin tapahtumanjärjestäjänä vielä sen verran epävarma, että halusin tehdä kaiken itse. Nyt olen oppinut jakamaan vastuuta muillekin. Etsimme myös jatkuvasti uusia esiintyjiä ja henkilöitä, jotka haluavat olla toiminnassa mukana.”

Harri Hertell toivoo perustamalleen yhteisölle pitkää ikää. ”Toivon, että tämä olisi vasta alku pitkälle hienolle taipaleelle. Kiinnostus toimintaamme kohtaan on kasvanut muissakin kaupungeissa. Siitäkin on puhuttu, että jokaisessa kaupungissa olisi oma Poetry Connection – ja onhan se mahdollista. Se ei vaadi kuin yhden tällaisen hullun, joka jaksaa uskoa juttuunsa ja tehdä työtä sen eteen.”

<http://hkipoetryconnection.blogspot.com/>